

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VNITŘNÍ TRH EU SE ZAMĚŘENÍM NA VOLNÝ POHYB
ZBOŽÍ A OSOB**

Autor práce: Adéla Masnerová

Studijní obor: Regionální studia

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: PhDr. Jan Hauser

Katedra: Katedra evropských studií a veřejné správy

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

OBSAH

ÚVOD	5
1 CÍL A METODIKA	7
2 DEFINICE VNITŘNÍHO TRHU. POPIS HISTORIE VZNIKU VNITŘNÍHO TRHU	8
2.1 Definice vnitřního trhu	8
2.2 Vymezení vnitřního trhu v rámci stupňů integrace	8
2.3 Historie vnitřního trhu	9
2.3.1 Vyjednávání o společném trhu.....	11
2.3.2 Euro-skleróza	12
2.3.3 Reformní iniciativy pro dokončení společného trhu.....	13
2.3.4 Euro-optimismus	15
2.3.5 Strategie vnitřního trhu 2003-2006	15
3 VNITŘNÍ TRH JAKO DALŠÍ FÁZE EKONOMICKÉ INTEGRACE UNIE ...	16
3.1 Smluvní základy	16
3.2 Vývoj vnitřního trhu	16
3.3 Dokončení vnitřního trhu	18
3.4 Svobody vnitřního trhu a jejich zajištění	20
3.4.1 Systém SOLVIT	20
3.5 Principy fungování vnitřního trhu	21
3.6 Očekávané efekty vnitřního trhu	23
3.7 Jednotná měna euro	24
3.7.1 Eurozóna	24
3.7.2 Zavedení eura v ČR.....	24
3.7.3 Severské země a euro	25
4 VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ	26
4.1 Pojem zboží	26
4.2 Zásada volného pohybu zboží	27
4.3 Skryté překážky	27
4.4 Volný pohyb zboží podle SES	28
4.4.1 Celní unie	28
4.4.2 Zákaz množstevních omezení	30
4.5 Fiskální překážky	31
4.6 Kvantitativní omezení	31
4.7 Technická harmonizace	32
5 VOLNÝ POHYB OSOB	34
5.1 Volný pohyb osob podle SES	34
5.2 Cestování po Unii	37
5.3 Volný pohyb pracovníků	37
5.3.1 Práva zaměstnanců v EU.....	38
5.3.2 Rovné podmínky zaměstnanců v EU	39
5.4 Uznávání kvalifikací	40
5.4.1 Profesní uznávání kvalifikace	40
5.4.2 Akademické uznávání kvalifikace	40
5.5 Omezování volného pohybu osob	42
5.6 Zpráva Evropské komise o volném pohybu pracovníků	42
5.7 Schengenský systém	43

5.7.1	Historie Schengenu	44
5.7.2	Schengenské acquis.....	44
6	VYBRANÉ PRECEDENTY ESD.....	47
6.1	Dassonville	47
6.2	Cassis de Dijon	48
6.3	Keck a Mithouard	49
6.4	Van Duyn versus Home Office.....	51
6.5	Komise versus Belgie.....	51
6.6	Občan Cowan	52
	ZÁVĚR.....	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	SEZNAM ZKRATEK.....	59
	SEZNAM PŘÍLOH.....	60
	PŘÍLOHY	61
	ABSTRAKT.....	64
	ABSTRACT.....	65

ÚVOD

Hlavní ideou založení vnitřního trhu Evropské unie byla liberalizace vzájemného obchodu členských států ve smyslu zrušení vnitřních cel a limitů ve vzájemném obchodě a vytvoření společného celního sazebníku vůči třetím zemím. Vytvoření jednotného trhu v Evropě je chápáno jako posun v mezinárodní dělbě práce a jako zvýšení konkurenceschopnosti vůči světovým ekonomikám. Vybudování jednotného trhu nebylo jednoduché. Po jeho dokončení vznikly problémy s dodržováním práva základních svobod vnitřního trhu, kterými jsou volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Společný trh znamená zesílení konkurence na domácím trhu, důsledkem toho se každý členský stát snaží podporovat vlastní ekonomiku. Vnitřní trh značně zasahuje do suverenity členských států. Jednotlivé vlády ztrácí nástroje hospodářské politiky a přitom musí čelit tvrdší konkurenci ze zahraničí, aniž by před ní mohly legálně chránit své podniky. Vlády členských států se nechtěly této své suverenity vzdát, což způsobilo zbrždění v procesu vytváření vnitřního trhu EU. Následovaly prointegrační aktivity směrem k dobudování společného trhu, které dostaly díky činnosti orgánů Společenství nový impuls, a to i za podpory vlád členských zemí a podnikatelských kruhů. Při srovnání podmínek v USA a Evropě se společný trh v Evropě jevil jako dosažitelné řešení, které umožní konkurovat světovým ekonomikám.¹

Práce se člení do kapitol, podkapitol a odstavců. Každá hlavní kapitola obsahuje na svém konci v posledním odstavci stručné shrnutí. První kapitola se věnuje cíli a metodice práce. Druhá kapitola definuje vnitřní trh a zabývá se jeho historií. Třetí kapitola se věnuje vývoji vnitřního trhu a jednotlivým principům, taktéž se věnuje euro měně a systému SOLVIT coby podpůrné instituci vnitřního trhu. Čtvrtá kapitola práce se zaměřuje na volný pohyb zboží jakožto jedné ze svobod vnitřního trhu. Tato kapitola vychází ze smluvních základů Smlouvy o založení Evropského společenství (SES), resp. jejích jednotlivých článků, dále se věnuje dílčím problémům jako např. zákazu kvantitativního omezení a dalším překážkám v rámci volného pohybu zboží. Práce se v páté kapitole zabývá volným pohybem osob včetně Schengenského systému. Poslední šestá kapitola zahrnuje vybrané nejvýznamnější precedenty Evropského soudního dvora (ESD) z oblasti volného pohybu zboží i osob. Práce se nemůže věnovat všem rozsudkům, protože by to přesáhlo rozsahový rámec bakalářské práce. Šestá kapitola je významná z toho důvodu, že ESD svými judikáty velice významně pomohl k odstranění překážek

¹ KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: Hospodářské politiky*. 1. vyd. Praha : Karolinum UK, 2006, s. 118.

v rámci volného pohybu zboží a osob. Bakalářská práce končí závěrem, ve kterém shrnuje jednotlivé kapitoly a zhodnocuje, do jaké míry se podařilo naplnit cíl práce.

Práce pokrývá časové období od začátků formování vnitřního trhu až do současné doby. Věnuje se pouze dvěma svobodám vnitřního trhu, a sice volnému pohybu zboží a osob. Práce se nemůže věnovat všem čtyřem svobodám, protože by to přesahovalo rámec práce. Dále se ani nemůže zabývat všemi rozsudky ESD ze stejného důvodu. Práce vybrala pouze to nejdůležitější k tomu, aby došla ke stanovenému cíli. Čtenář může od práce očekávat zhodnocení všech aspektů vnitřního trhu se zaměřením na volný pohyb zboží a osob s uvedením nejdůležitějších judikátů Evropského soudního dvora, který svými precedenty pomáhal v boji proti překážkám vnitřního trhu. Na závěr práce hodnotí, do jaké míry byly překážky vnitřního trhu odstraněny a které instituce k tomu dopomohly.

V rámci literatury práce využívá jak primárních zdrojů, tak i sekundárních. Z primární literatury bylo čerpáno ze smluv Společenství, ze sekundární literatury byly použity knihy i časopisy psané odborníky na problematiku Evropské unie včetně publikací, jejímiž autory jsou vyučující VŠERS. Smlouvy Společenství v jejich nejaktuálnějším znění jsou nejlépe dostupné v knize *Dokumenty ke studiu práva EU* od autorů VŠERS a v knize *Konsolidované znění smluv* vydané Úřadem pro úřední tisky Evropských společenství. Oficiální publikace Smlouvy o založení Evropského společenství (SES) se nachází v Úředním věstníku Evropské unie, její české znění včetně revizí naposledy Niceskou smlouvou tam bylo uveřejněno v roce 2002. Nutno podotknout, že tištěná podoba Úředního věstníku EU v ČR je dostupná pouze v národním konzervačním fondu Národní knihovny jako archivní exemplář. V rámci pátrání po svazku C 325 z roku 2002, ve kterém se nachází Smlouva o založení Evropského společenství, bylo zjištěno, že tento svazek se v národním archivním depozitáři nenachází. Národní knihovna ČR začala odebírat úřední věstník Evropské unie až od roku 2004 v souvislosti s přistoupením ČR do EU. V práci je čerpáno i z časopisů, např. *Integrace a Mezinárodní politika*. Dále práce využívá materiály o Evropské unii, které byly pro účely bakalářské práce opatřeny v Eurocentru Praha. Jedná se o letáky a propagační materiály.

1 CÍL A METODIKA

V rámci vnitřního trhu Společenství tedy existují čtyři svobody pohybu, a to volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Tato práce je zaměřena pouze na dvě ze čtyř svobod pohybu z důvodu stanoveného rozpětí práce. Dvě svobody, na které je práce zaměřena, jsou volný pohyb zboží a volný pohyb osob. Tyto svobody byly vybrány pro práci z důvodu jejich aktuálnosti. Zvláště dnes, v době ekonomické a finanční krize se členské státy snaží podpořit vlastní ekonomiky na úkor Společenství. Z tohoto důvodu je téma bakalářské práce velmi aktuální a zajímavé.

Cílem této práce je zjistit, zda již byl proces budování jednotného vnitřního trhu opravdu dokončen. Tedy, zda byly odstraněny všechny překážky v rámci volného pohybu zboží a osob. Práce si klade za cíl zjistit, zda překážky volného pohybu zboží a osob přetrvávají dodnes. Další výzkumnou otázkou této práce je zjistit, jaké prostředky k omezení porušování volného pohybu zboží a osob byly použity, a do jaké míry k tomu přispěl Evropský soudní dvůr. V projektu bakalářské práce odevzdaném před rokem byl mimo výše uvedené stanoven navíc cíl zjistit, které země EU porušují svobody pohybu nejvíce a zda už se to i u nich redukovalo. Tento cíl nelze splnit jak z časového, tak i z rozsahového hlediska. Aby mohlo být zjištěno, které země to jsou, bylo by potřeba sběru enormního množství dat, což nelze stihnout. I kdyby se to podařilo, dalece by to přesáhlo rozsahový rámec práce.

Z hlediska metodiky práce využívá popisu historického vývoje vnitřního trhu, poté analýzu volného pohybu zboží a osob a dále uvedení nejvýznamnějších soudních judikátů, které jakožto precedenty dotvářejí charakter práva EU. Evropský soudní dvůr svou tvorbou precedentů významně přispěl k odstranění překážek, které stály v cestě vnitřnímu trhu, proto jsou precedenty pokládány za důležité a práce jim věnuje celou kapitolu.

Pro upřesnění je nutno uvést již na začátku práce, že přílohy I.-IV. jsou uvedeny přímo v textu, protože jej vhodně doplňují. Zatímco přílohy V.-VIII. také vhodně doplňují práci, jsou ale umístěny až na jejím konci, protože by v textu byly rušivým elementem.

2 DEFINICE VNITŘNÍHO TRHU. POPIS HISTORIE VZNIKU VNITŘNÍHO TRHU

2.1 Definice vnitřního trhu

Vnitřní trh, nebo také společný, resp. jednotný trh Unie je prostor s volným pohybem zboží, služeb, osob a kapitálu. Cíl propojit jednotlivé trhy členských zemí v jeden byl společný pro všechny smlouvy, ale vymezován a označován bývá různě. Např. Římská smlouva stanovuje strategický cíl, a to vytvoření *společného trhu*. Bílá kniha z r. 1985 hovoří o *vnitřním trhu*, zatímco Amsterodamská smlouva vypovídá jak o *společném*, tak o *vnitřním trhu*. Termíny *jednotný* a *vnitřní* jsou oproti pojmu *společný* chápány ve smyslu výraznější snahy o odstranění překážek a ve smyslu vyšší míry homogenizace podmínek pro ekonomické subjekty.² O přesnější specifikaci termínů se snaží např. Heffernan, když rozlišuje termín *jednotný trh* (single market) a *společný trh* (common market). Uvádí, že *jednotný trh* znamená celní unii bez netarifních opatření a dalších neviditelných omezení pohybu zboží. *Společný trh* se dá podle něj vyjádřit jako prostor s volným pohybem všech čtyř svobod. Také autoři Wallace a Young rozlišují *vnitřní trh*, v němž je realizována celní unie s volným pohybem zboží, tedy bez viditelných bariér trhu, a naproti tomu společný trh, obohacuje tento stupeň o volný pohyb služeb, kapitálu a práce. Nicméně dokumenty EU hovoří o jednotném (single) trhu s volným pohybem čtyř svobod.³

2.2 Vymezení vnitřního trhu v rámci stupňů integrace

Na vnitřní trh také můžeme nahlížet z hlediska stupňů ekonomické integrace. Prvním stupněm je zóna volného obchodu, druhým stupněm je celní unie, potom je vnitřní trh, za ním následuje měnová unie a po ní hospodářská unie jako završení procesu ekonomického sjednocení v rámci evropského integračního procesu. Naplánována je také politická integrace, ale ta zatím vytvořena nebyla. Podrobněji viz PŘÍLOHA č. I. – tabulka stupňů integrace.

V souvislosti se stupni integrace je třeba zmínit dva protichůdné názory. „*Někteří politici stavějí do protikladu vnitřní trh a politickou integraci. Argumentují, že celý proces rozvoje Evropské unie by měl končit naprostou liberalizací vnitřního trhu, kterou*

² KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: Hospodářské politiky*. 1. vyd. Praha : Karolinum UK, 2006, s. 117.

³ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 478.

akceptují členské státy, aniž by se dále zasahovalo do jejich suverenity.“⁴ Je to tedy představa o EU jako ryze hospodářském celku s vnitřním trhem. Tento názor je podpořen příkladem zemí Norska, Islandu a Lichtenštejnska, které nejsou členy EU, ale přijaly vnitřní trh a platí u nich všechna pravidla a předpisy vnitřního trhu Evropské unie. Existuje i protichůdný názor, který říká, že společný trh se neobejde bez poměrně rozsáhlých pravidel pro volný pohyb zboží, osob, služeb, kapitálu, což předpokládá také vytvoření institucí, které by tato pravidla vytvářely i vymáhaly. Zastánci tohoto názoru k nutnosti těchto pravidel ještě přidávají existenci jednotné evropské měny a konstatují, že vnitřní trh od ostatní politiky nelze oddělit.⁵

PŘÍLOHA Č. I. – TABULKA STUPŇŮ INTEGRACE

1.1.1958	1. stupeň – zóna volného obchodu	Vznik EHS
1.7.1968	2. stupeň – celní unie	Zrušení vnitřních cel, jednotná cla pro třetí země
1.7.1990	4. stupeň – hospodářská a měnová unie (1. fáze)	Koordinace hospodářských a měnových politik
1.1.1993	3. stupeň – jednotný evropský trh	Volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu
1.1.1994	4. stupeň – hospodářská a měnová unie (2. fáze)	Koordinace hospodářských a měnových politik
1.1.1994	Evropský hospodářský prostor	Jednotný trh na území států EU a států ESVO
1.1.1999	4. stupeň – hospodářská a měnová unie (3. fáze)	Zavedení společné měny euro (pro obchodní a finanční transakce, od 1.1.2002 jako bankovky a mince)
?	5. politická integrace	?

Zdroj: DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2007, s. 39.

2.3 Historie vnitřního trhu

Na počátku společného vnitřního trhu existovala **zóna volného obchodu**, což je společenství několika států, které mezi sebou zrušily tarifní i kvantitativní obchodní omezení. Po ní vznikla **celní unie** rozšířením zóny volného obchodu o společný celní sazebník vůči třetím zemím (země mimo EU). Jako další fáze ekonomické integrace navazuje **společný trh**, který kromě volného pohybu zboží zahrnuje i volný pohyb osob, služeb, a kapitálu provádějících ekonomickou činnost. Postupem času se zrušily další

⁴ ŠREIN, Z. *Vnitřní trh Evropské unie*. Ústí nad Labem : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2005, s. 4.

⁵ Ibidem, s. 4-5.

omezení a svoboda se rozšířila na volný pohyb všech osob. Nejdéle byl omezen volný pohyb kapitálu. Tyto postupné změny vedly ke vzniku jednotného vnitřního trhu, což bylo potvrzeno Maastrichtskou smlouvou. Společný trh mimo jiné umožnil zrušení kontrol zboží při přechodu vnitřních hranic Společenství.

Společenství se soustředilo na budování jednotného vnitřního trhu v letech 1957 až 1993.⁶ Předpokládalo se, že po vybudování vnitřního trhu se zvýší produkce a produktivita práce, sníží se ceny, atd. Ekonomická integrace měla být výhodná pro výrobce potravin i pro producenty průmyslového zboží, protože Společenství počítalo s tím, že skloubí zájmy průmyslových a agrárních států. Základním nástrojem společného trhu byla společná obchodní politika. Vytvoření vnitřního trhu shrnuje *článek 3 SES*⁷, který zakazuje celní poplatky mezi členskými státy, dále článek zavádí společnou obchodní politiku a stanovuje, že činnosti Společenství zahrnují vnitřní trh vyznačující se odstraněním překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy. Dále zavedení systému zajišťujícího, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž. A také sblížování vnitrostátních právních předpisů pro fungování společného trhu. Pro přechodné období budování vnitřního trhu stanovil *článek 8 Smlouvy o EHS harmonogram přechodného období 12 až 15 let*. Článek rozdělil přechodné období do tří etap, z nichž každá měla trvat čtyři roky. V koncepci vnitřního trhu došlo ke zpřesnění možných důvodů pro omezení volného pohybu některé ze čtyř svobod. Definici lze nalézt v *článku 36 Smlouvy o EHS*: „*Články 30 až 34 nevyklučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Tyto zákazy nebo omezení však nesmějí sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřeného omezování obchodu mezi členskými státy.*“⁸

⁶ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 375.

⁷ Článek 3, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 60.

⁸ Článek 36, *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. [online]. [cit. 10.4.2009]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>.

2.3.1 Vyjednávání o společném trhu

Tržní integrace byla součástí evropské integrace od jejího počátku, tedy pokud za tento počátek označíme uzavření *Římských smluv*, vytvářejících EHS a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom) v roce 1957. Za začátek vyjednávání předcházejícího uzavření *Římských smluv*, a tedy i dohody o vytvoření společného trhu lze považovat schůzku představitelů pozdějších členských států EHS v Mesině v červnu 1955. Zde se střetly dvě základní koncepce. První z nich počítala s rozšířením sektorové integrace, aplikované v případě Evropského společenství uhlí a oceli, i na další odvětví. Země Beneluxu a Itálie naopak prosazovaly vytvoření společného trhu pro veškeré průmyslové výrobky.

Za účelem nalezení kompromisního řešení bylo v Mesině rozhodnuto o vytvoření užšího výboru pod vedením belgického ministra zahraničních věcí Paula-Henriho Spaaka (tzv. Spaakův výbor). Závěrečná zpráva Spaakova výboru se přiklonila ve prospěch postupné horizontální integrace a formování společného trhu, opírajícího se o celní unii. Jako úlitbu zastáncům sektorového přístupu můžeme chápat připojení plánu na sektorovou spolupráci v oblasti jaderné energetiky. Od závěrečné zprávy Spaakova výboru se později odvíjelo vlastní mezivládní vyjednávání o obsahu *Římských smluv* v roce 1956. Vytvoření celní unie a jednotného vnitřního trhu v průběhu mezivládních vyjednávání o *Římských smlouvách* podporovaly země Beneluxu, Itálie a části francouzské a německé vlády. Naopak část německé vlády chtěla, aby západoevropské země vytvořily pouze zónu volného obchodu. Část francouzské a německé vlády chtěla pro změnu liberalizaci obchodu ve formě zóny volného obchodu s geograficky širší členskou základnou.⁹

Jednání vyústila ve *Smlouvu o EHS*, která definovala jako jeho hlavní cíl vytvoření jednotného vnitřního trhu. Smlouva v tomto směru konkrétně obsahovala závazek členských států EHS vytvořit celní unii, v jejímž rámci dojde k odstranění celních poplatků a kvantitativních a jiných omezení obchodu mezi těmito státy a k zavedení společného celního sazebníku. Smlouva dále předpokládala, že vedle celní unie dojde i k vytvoření jednotného vnitřního trhu, který bude spojen se zrušením překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu. V této souvislosti se hovoří o vytváření čtyř

⁹ KARLAS, J., BENEŠ, V., Úspěšná vyjednávání o regionálních režimech: Společný trh EHS a Mercosur. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, č. 3 [cit. 8. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.iir.cz/upload/Mezinarodni%20vztahy/2008/03/clanek%20na%20web.pdf>>.

svobod. Současně měla být zavedena i společná soutěžní pravidla, odstraňující překážky hospodářské soutěže v rámci společného trhu. *Římské smlouvy* kladly ale větší důraz na odstranění celních tarifů a kvót než technických překážek.¹⁰

Z předchozích odstavců vyplývá, že tato vyjednávání stála u samého zrodu vnitřního trhu Společenství. Kteří aktéři však předložili ústřední motivy a ovlivnili iniciaci dohody o vytvoření jednotného vnitřního trhu nejvíce? „*Úspěšnost vyjednávání podstatným způsobem závisela na silně zainteresovaných státech zdůrazňovaných teorií mezivládního vyjednávání. Většinu z výchozích idejí, týkajících se tržní integrace, které se objevily před schůzkou v Mesině, totiž předložily státy Beneluxu jako nejzajímavější státy. V roce 1953 navrhl Johan Willem Beyen, ministr zahraničních věcí Nizozemska, vytvoření celní unie v tzv. Beyenově plánu. Jednou z hlavních myšlenek byl princip postupného vytváření společného trhu [...]. Také výchozí návrh pro jednání o tržní integraci byl předložen státy Beneluxu. [...] Základem tohoto návrhu byl úmysl vytvořit celní unii a dále posilovat propojování národních ekonomik [...].*“¹¹ Kromě Beneluxu iniciovalo dohodu o společném trhu také Německo. Například vytvořilo plán na vznik celní unie, který dokonce navrhoval odstranění všech bariér bránících společnému trhu.

Základním problémem, jenž bránil uzavření dohody, byly odlišné představy Francie na straně jedné a ostatních států na straně druhé o obsahu dohody. Francie například požadovala přijetí opatření, která by ochránila francouzský průmysl a zemědělství před důsledky celní unie a také váhala o přechodu k závěrečné etapě formování společného trhu. Mezi státy, které významně přispěly ke zprostředkování dohody, patřily Německo, Belgie a Nizozemí.

2.3.2 Euro-skleróza

Budování společného trhu se vzdalovalo konceptu dokončit jej do r. 1970 např. z důvodu politické krize Společenství v období 1965 – 1966. Tzv. *politika prázdné židle* zásadně zpomalila dosažení původního cíle ve stanoveném harmonogramu. Také na počátku sedmdesátých let mělo Společenství ekonomické problémy v podobě měnové nestability, ropných krizí a nárůstu nezaměstnanosti. Zhoršená komunikace mezi členskými státy a celková atmosféra Společenství v těchto letech vedla spíše ke stagnaci

¹⁰ KARLAS, J., BENEŠ, V., Úspěšná vyjednávání o regionálních režimech: Společný trh EHS a Mercosur. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, č. 3 [cit. 8. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.iir.cz/upload/Mezinarodni%20vztahy/2008/03/clanek%20na%20web.pdf>>.

¹¹ Ibidem.

a útlumu dosavadní spolupráce a přispívala k ochraně národních trhů členských zemí pomocí netarifních omezení. Z těchto důvodů Společenství nebylo schopné dosáhnout vytvoření vnitřního trhu ani řadu let po plánovaném dokončení 1970. Dále byla nereálnost brzkého jednotného trhu umocněna vnějšími faktory, jako např. krize a následný pád breton-woodského měnového systému. Tato měnová destabilizace rozhodně k integračním aktivitám nepřispěla. Zpoždění ve vytvoření vnitřního trhu také vyplývalo z heterogenity Společenství. Diference v industrializaci a technologické specializaci byly příliš veliké. Důsledek této stagnace se promítl do poklesu ekonomických ukazatelů, do rostoucí konkurence v rámci světového obchodu a do propadu v obchodní bilanci. Z těchto důvodů se období 1973–1984 označuje jako tzv. euro-skleróza.¹²

2.3.3 Reformní iniciativy pro dokončení společného trhu

Do té doby, než došlo k právním úpravám potřebným k zabránění netarifních omezení, působil Evropský soudní dvůr (ESD) ve prospěch vnitřního trhu. Vzrůstal tak význam evropského práva a jeho ochrany ESD. ESD k tomu pomohl především článek 30 Smlouvy o EHS. Ten znemožňoval netarifní omezení. „*Spory jako např. Dassonville (8/74 Sb. SD) a Cassis de Dijon (120/78 Sb. SD) a další precedenční judikáty, na nichž se ESD podílel formou posudků v rámci předběžného řízení, se staly klíčovými nástroji v postupu proti netarifním omezením a základem pro realizaci volného pohybu čtyř svobod.*“¹³

Mezi další reformní iniciativy v 80. letech patří např. *Klokaní skupina* (název symbolizuje skákání přes překážky společného trhu), dále pak *Narjesův plán*, *Albert-Ballova zpráva*, nebo plán *Evropa 1990*. Pro všechny tyto skupiny byla typická snaha o dokončení společného trhu, dosažení konkurenceschopnosti EU v mezinárodním obchodě, eliminaci netarifních omezení, o hospodářskou obnovu Společenství a o zjednodušení administrativních překážek na hranicích.¹⁴

Dokončení společného trhu bylo možné pouze za předpokladu fungování institucí Společenství, a proto probíhala institucionální reforma. Komise v čele s Jacquem Delorssem považovala dokončení společného trhu za podmínku dalšího vývoje Společenství a za nutnost jak konkurovat světovým ekonomikám. Komise vydala Bílou

¹² FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 380-381.

¹³ *Ibidem*, s. 380.

¹⁴ *Ibidem*, s. 382-383.

knihu s názvem *Dokončení vnitřního trhu*. Tento dokument obsahoval shrnutí dosavadních nedostatků v obchodu mezi zeměmi ES, které brání dokončení společného trhu. Dále taxativně vymezil všechny překážky, které byly rozděleny do tří skupin: fyzická, technická a daňová omezení. Fyzickými překážkami byly bariéry při přechodu zboží přes jednotlivé hranice zemí ES. Byly to administrativní opatření, celní prohlídky a poplatky. Podle Bílé knihy se tyto bariéry měly odstranit zrušením vnitřních hranic. Tyto kroky měly usnadnit pohyb zboží. Mezi technická omezení patřily subvence, státní podpory a přidělování veřejných zakázek. Daňová omezení, resp. negativní vliv daňových předpisů na volný pohyb zboží, chtěla Komise řešit postupnou harmonizací spotřební daně a hodnoty DPH. Komise přišla se třemi nástroji k překonání těchto omezení. Za prvé šlo o harmonizaci předpisů, jejíž realizací byl pověřen Evropský výbor pro normalizaci, Evropský výbor pro elektrotechnickou normalizaci a Evropský institut pro telekomunikační normy. Druhým nástrojem byl princip vzájemného uznávání výrobků na území ES, tzn. volný pohyb výrobků po ES v případě, že splňují podmínky v jednom členském státě. Třetím nástrojem byla stálá výměna informací mezi jednotlivými státy ES. Bílá kniha stanovila datum dokončení společného trhu na rok 1992.¹⁵

Vedle Bílé knihy vydala Komise i Jednotný evropský akt (JEA), jenž se zabýval hlavně tím, jak obnovit projekt společného trhu. Po ratifikaci všemi členskými státy vstoupil JEA v platnost 1. 7. 1987. JEA se tak stal první všeobecnou revizí primárního práva. Význam tohoto dokumentu spočívá ve stanovení data pro dokončení projektu společného trhu na 31. 12. 1992. Tím bylo datum dokončení zapsáno v primárním právu ES. Dále byla zdůrazněna povinnost Komise monitorovat a vyhodnocovat stav v této oblasti dokončení projektu. V JEA bylo také schváleno hlasování v otázkách vnitřního trhu kvalifikovanou většinou.¹⁶

K dalším iniciativám Komise patří Cecchiniho zpráva, studie publikovaná pod názvem *Evropa 1992 – komplexní výzva*. Skupina včele s Paolem Cecchinim prozkoumala 11 tisíc omezení v celkem 13 hospodářských odvětvích. Na základě výsledků z těchto průzkumů Cecchiniho zpráva vyčíslila hospodářské důsledky tržní roztržitosti ES. Tyto náklady byly odhadnuty na nejméně 200 mld. ECU* ročně.¹⁷

¹⁵ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 384-385.

¹⁶ *Ibidem*, s. 385-386.

* ECU – European currency unit = Evropská měnová jednotka (před zavedením eura).

¹⁷ *Malá encyklopedie Evropské unie*. Přel. A. Mikeščík, J. Vošahlík. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1997, s. 17.

Dále se ve zprávě uvádí, že důsledky neexistence hospodářské soutěže uvnitř Společenství jsou stále zřetelnější: veřejný sektor si opatřuje zboží a služby za přemrštěné ceny, a tím podporuje neekonomické vedení podniků.

2.3.4 Euro-optimismus

Dokončování jednotného vnitřního trhu přineslo volný pohyb zboží a zrušení celních a hraničních formalit při pohybu mezi členskými státy, které významně přispělo ke zrychlení dodávek zboží. Program dokončení společného trhu zasahoval i do života občanů, kterým poskytoval možnost neomezeného pohybu, svobodu usídlování pro kvalifikované pracovníky a nové pracovní příležitosti v rámci celého Společenství. Projekt dokončování jednotného trhu se projevil růstem produktivity práce, vyšším podílem investic, nárůstem HDP snížením cen. Podle všeobecného mínění dokončováním jednotného trhu skončilo období euro-sklerózy a začala vlna euro-optimismu.

2.3.5 Strategie vnitřního trhu 2003-2006

Plán Evropské komise měl zvýšit účinnost vnitřního trhu. Tento dokument se nazývá *Strategie vnitřního trhu 2003-2006* a byl přijat v květnu 2003. Plán obsahuje následujících deset bodů: 1) dále usnadňovat volný pohyb zboží, 2) integrovat trhy služeb, 3) zajistit vysokou kvalitu síťových odvětví, 4) omezit dopady daňových překážek, 5) dodávky pro veřejný sektor, 6) zlepšit podmínky podnikání, 7) reagovat na demografické trendy, 8) zjednodušit regulativní prostředí, 9) vymahatelnost pravidel, 10) poskytovat více a lepších informací.¹⁸

Tato kapitola definovala termín vnitřní trh Evropské unie v komparaci s termíny jednotný a společný trh. Vymezila vnitřní trh v rámci jednotlivých stupňů integrace. Snažila se vystihnout jednotlivé historické etapy ve vytváření jednotného vnitřního trhu podle časové posloupnosti, aby čtenáři ukázala, že vnitřní trh nevznikl ihned, nýbrž jeho formování trvalo dlouhou dobu a vyžádalo si mnoho úsilí od svých zakladatelů.

¹⁸ ŠREIN, Z. *Vnitřní trh Evropské unie*. Ústí nad Labem : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2005, s. 9-10.

3 VNITŘNÍ TRH JAKO DALŠÍ FÁZE EKONOMICKÉ INTEGRACE UNIE

Jak už bylo napsáno v předchozí kapitole, vnitřní trh nevznikl ihned, nýbrž navazoval na zónu volného obchodu a na celní unii. Vnitřní trh je oblast bez vnitřních hranic, který zajišťuje volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Vnitřní trh je jedním z největších projektů Společenství. Byl vytvářen již v počátcích evropské integrace. V současné době je největším světovým trhem. Členské státy ES si ve Smlouvě o založení Evropského společenství jako jeden z hlavních úkolů zakotvily vytvoření jednotného vnitřního trhu. Vnitřní trh SES obecně definuje v čl. 14 odst. 2 jako trh, který „zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanoveními této smlouvy.“¹⁹ Dle Jednotného evropského aktu měl být vnitřní trh dobudován do konce roku 1992, nicméně některé překážky jeho fungování existují doposud. Obecně byly vymezeny tři překážky vnitřního trhu – fyzické, technické, daňové.

3.1 Smluvní základy

Smluvní základy pro vnitřní trh lze především nalézt v *článku 2* SES, který stanovuje vytvoření společného trhu jakožto poslání Společenství, dále potom ve *článku 3a* SES, který se zabývá odstraněním cel, kvantitativních omezení a opatření se stejným účinkem v pohybu zboží. *Článek 3c* téže smlouvy potom stanovuje vnitřní trh, který se vyznačuje odstraněním překážek pro volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy. *Článek 3d* SES se zabývá problematikou vstupu a pohybu osob na vnitřním trhu. *Článek 18* SES uděluje občanům Společenství právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států.²⁰

3.2 Vývoj vnitřního trhu

Právní úpravu společného trhu lze najít v Římské smlouvě. Vytváření společného trhu probíhalo paralelně s realizací celní unie. Zatímco celní unie vznikla již v roce 1968, více než rok před stanoveným termínem, společný trh nebyl ke stanovenému datu dokončen. Sedmdesátá léta lze označit za období stagnace. Ve Společenství probíhala

¹⁹ Článek 14, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*, 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 63.

²⁰ Články 2, 3, 18, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 44, 49.

politická krize související zejména s hlasováním v Radě ministrů, světová ekonomika čelila dvěma ropným šokům. Jednotlivé členské státy tak spíše vlastní výrobce chránily a neměly zájem integraci prohlubovat.²¹

Proč se nepodařilo jednotný vnitřní trh ve stanoveném termínu dokončit? Na rozdíl od celní unie, kterou Římská smlouva definuje výstižně, společný trh necharakterizuje příliš jednoznačně. Z původního programu se tedy do roku 1970 podařilo uskutečnit jen celní unii s volným pohybem zboží. Volný pohyb osob byl sice oficiálně zahájen v témže roce, ale stále existovaly rozdíly v požadavcích na kvalifikaci pro výkon profesí v jednotlivých členských státech Společenství. Ani volný pohyb služeb nebyl dokončen stoprocentně, protože každá členská země si sama určovala podmínky, za kterých služby mohou být poskytovány. Volný pohyb kapitálu Římská smlouva definovala opatrně a umožňovala členským zemím zavádět ochranná opatření v případě nesnáží.²²

Technické překážky v oblasti pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu musely být nahrazeny regulačním opatřením. Odstraňování velkého množství technických překážek téměř zastavilo integrační postup směrem ke společnému trhu. Odstraňování technických překážek bylo mnohem náročnější než předchozí odstranění cel a kvót. Na zpomalení ve vytváření společného trhu se podílela i složitá ekonomická situace sedmdesátých let plná protekcionistických opatření členských států. Po zavedení celní unie už členské státy dále nemohly chránit vlastní trhy prostřednictvím cel a kvót, ale i přesto chránily vlastní trhy zaváděním mimocelních překážek. Společný trh se dále tříštil a vypadalo to, že jeho dokončení je v nedohlednu. To také přispělo k poklesu konkurenceschopnosti Společenství vůči USA i Japonsku, což bylo v naprostém rozporu s původní myšlenkou z padesátých let. Tedy myšlenkou společného trhu za účelem konkurenceschopného Společenství na světovém trhu. Další logický důsledek této situace představovala existence roztržitého společného trhu, neboli existence samostatných národních ekonomik s bariérami na národních hranicích. Aby tato situace skončila, musely nastat radikální změny a to hlavně v přístupu k integračnímu procesu.

Radikální změny představují zejména následující: Bílá kniha z roku 1985 o dokončení vnitřního trhu, Jednotný evropský akt (JEA) přijatý v roce 1986 a nová Komise

²¹ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ, J. *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. Ostrava : Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008, s. 6.

²² URBAN, L. *Je vnitřní trh Evropské unie dokončen?* Integrace, květen 2003, č. 1, s. 44.

v čele s předsedou Jacquem Delorsem. **Bílá kniha** konstatovala, že společný trh po více než patnácti letech od původního data dokončení, které bylo stanoveno na rok 1970, stále nebyl dokončen. Dále Bílá kniha přesně definovala překážky fyzické, technické i daňové a také v ní byl sepsán seznam s téměř tři sty navrhovanými legislativními opatřeními, s jejichž pomocí měl být vnitřní trh dobudován.²³ V roce 1987 vstoupil v platnost **Jednotný Evropský akt**, který představuje první velkou novelu zakládajících smluv. Měl zajistit fungování vnitřního trhu. Provedl také nezbytnou institucionální reformu, zejména stanovil pro hlasování v Radě pro oblast vnitřního trhu až na výjimky kvalifikovanou většinu, také posílil pravomoci Evropského parlamentu. JEA si vytyčil za cíl vnitřní trh dobudovat do konce roku 1992. Podrobněji o JEA viz FIALA, PITROVÁ: „*Pro projekt společného trhu měl JEA význam hlavně ze dvou důvodů. Prvním byla skutečnost, že datum uvedené v Bílé knize (31.12.1992) bylo potvrzeno v primárním právu jako datum dokončení společného trhu. Důraz na rychlé dokončení společného trhu byl zvýrazněn tím, že v JEA byla stanovena povinnost Komise monitorovat stav v oblasti společného trhu a situaci vyhodnocovat, a to konkrétně v podobě zpráv, které budou předloženy Radě k 31.12.1988 a k 31.12.1990. (čl. 14 JEA) Současně se stanovením data dokončení společného trhu, obsahoval JEA také výzvu Komisi, aby vzala v úvahu rozsáhlost úsilí, které určité ekonomiky, u nichž se projevují rozdíly ve stupni vývoje, budou muset během období vytvoření vnitřního trhu vynaložit. (čl. 15 JEA).*“²⁴ Třetí aktér v procesu integrace a sice nová **Komise** začala pracovat v roce 1985 v čele s **Jacquem Delorsem** jako předsedou a Lordem Cockfieldem jako komisařem pro vnitřní trh. Tito pánové si vytyčili za cíl vnitřní trh dobudovat do konce roku 1992. S pomocí Lorda Cockfielda, se Komisi podařilo vydat již zmiňovanou Bílou knihu věnovanou dokončení vnitřního trhu. Je nutné zmínit, že na přípravě projektu vnitřního trhu se podíleli i zástupci evropského průmyslu.

3.3 Dokončení vnitřního trhu

Vnitřní trh měl začít fungovat od ledna roku 1993. Přesto se i k tomuto datu vyskytovaly některé překážky, které se musely odstranit. Na konci roku 1992 měly být přijaty a v členských zemích aplikovány směrnice, jejichž návrhy předložila Bílá kniha z roku 1985. Ovšem tento termín prošel téměř bez povšimnutí, protože se Společenství v té době muselo vypořádat s mnoha naléhavými problémy, např. ratifikace Maastricht-

²³ URBAN, L. *Je vnitřní trh Evropské unie dokončen?* Integrace, květen 2003, č. 1, s. 44-45.

²⁴ FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 386.

ské smlouvy, měnové turbulence, dopady sjednocení Německa a zhoršení ekonomiky. Dále bylo patrné, že ani *dokončený* vnitřní trh zatím nepřinesl očekávané stimuly pro evropskou ekonomiku.²⁵ Po roce 1992 se Komise a Evropský parlament soustředily na další rozvíjení vnitřního trhu. **Byly zjištěny nedostatky ve třech oblastech vnitřního trhu.** Zaprvé neuspokojivý postup při zavádění přijaté legislativy v členských zemích. Rada sice přijala přes devadesát procent legislativních návrhů Bílé knihy, ale pouze tři čtvrtiny z nich byly převedeny do právních systémů členských zemí. Druhou oblast nedostatků představovala nesprávná interpretace a implementace směrnic do právních systémů členských států. V tomto případě musela Komise často zasahovat. Zatřetí některé směrnice, týkající se vnitřního trhu, se vůbec nepřijaly z toho důvodu, že Bílá kniha s nimi nepočítala. A tak zůstala neošetřena liberalizace služeb poskytovaných veřejným sektorem, např. telekomunikace, energetika, zemní plyn, doprava, poštovní služby. Ani se nepodařilo odstranit kontrolu pohybu občanů na hranicích mezi členskými státy. Celkově shrnuto lze říci, že vnitřní trh ani po roce 1992 nebyl plně dokončen.²⁶

K obratu v odstraňování překážek pro dokončení vnitřního trhu přispěla zpráva Komise z roku 1996. Kritizovala dosavadní výsledky a podala přehled nedodělků zároveň s návrhem dalších opatření. Tato zpráva se stala základem pro přijetí Akčního plánu přijatého v roce 1997. Tento dodatečný program stanovil přesné datum 1.1.1999, do kterého měla být navrhovaná opatření přijata. Akční plán obsahoval 62 přesně definovaných a načasovaných akcí. Týkaly se čtyř oblastí: zefektivnění pravidel vnitřního trhu, odstranění zbývajících deformací trhu a zbývajících bariér tržní integrace a orientace programu vnitřního trhu směrem k občanům Společenství. Komise potom přísně kontrolovala přístup členských zemí, zda plní závazky Akčního plánu, a proto předkládala každému zasedání Evropské rady průběžné výsledky. Díky Akčnímu plánu se podařilo výrazně pokročit při dokončování vnitřního trhu.

Kvůli nedokončení vnitřního trhu ani po roce 1999 Komise učinila dvě iniciativy. A to strategii pro evropský vnitřní trh na období do roku 2004 a Lisabonskou strategii, přijatou v roce 2000. Oba tyto dokumenty se zaměřují na doplňování legislativy stále se vyvíjejícího vnitřního trhu. Lisabonská strategie navíc dává výzvu, aby se z Unie stalo vysoce konkurenceschopné a dynamické společenství. Tato konkurenceschopnost má být zajištěna plně funkčním vnitřním trhem, který se má neustále zdoko-

²⁵ URBAN, L. *Je vnitřní trh Evropské unie dokončen?* Integrace, květen 2003, č. 1, s. 45.

²⁶ *Ibidem*, s. 45.

nalovat. **Vnitřní trh v roce 2009 již dokončen je, přesto musí neustále reagovat na změny vnějšího prostředí a adaptovat se i na nové výzvy moderního vývoje.**²⁷ Musí také zcela přirozeně neustále upravovat, korigovat, modernizovat a zjednodušovat svou vlastní legislativu. Jen tak jej lze plně využít. Ono doplňování legislativy vnitřního trhu a její zdokonalování představuje nikdy nekončící, kontinuální proces.²⁸

3.4 Svobody vnitřního trhu a jejich zajištění

Vnitřní trh je založen na čtyřech hlavních svobodách: volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Tyto čtyři svobody se vzájemně doplňují. Bariéry přetrvávající v oblasti jedné svobody mohou ohrozit fungování ostatních svobod. (*„V současné době se začíná hovořit o páté svobodě, volném pohybu znalostí. Tuto pátou svobodu je však možno spíše považovat za politickou proklamaci, která nemá logickou souvislost s charakterem fungování vnitřního trhu.“*²⁹)

Co se týče institucionálního zajištění fungování vnitřního trhu, tak nejvýznamnějším výkonným orgánem zodpovědným za čtyři svobody vnitřního trhu je Evropská komise. Komise provádí politiky Společenství, má ale i výlučnou pravomoc navrhnout právní akty. Komise se člení na direktoráty, z nichž nejdůležitější pro vnitřní trh jsou DG MARKT – odpovědný za fungování vnitřního trhu a za práva duševního vlastnictví, dále DG COMP – zodpovědný za hospodářskou soutěž. Právní akty přijímá Rada EU ve spolupráci s Evropským parlamentem. V Evropském parlamentu se legislativou vnitřního trhu zabývá výbor *Vnitřní trh a ochrana spotřebitelů*.³⁰ V případě nedodržování práv občanů EU se tito občané mohou obrátit na ESD (viz šestá kapitola této práce), ale i na vnitrostátní soud, taktéž může podat stížnost k Evropské komisi, nebo na SOLVIT centrum (podrobněji viz následující podkapitola).

3.4.1 Systém SOLVIT

Systém SOLVIT vznikl jako podpůrná instituce Evropské unie a je zaměřen na řešení problémů souvisejících s jednotným vnitřním trhem. Je určen občanům, kteří byli poškozeni orgány Evropské unie. Vznikl proto, aby se občané Unie nemuseli se vším obracet na Evropský soudní dvůr. Typickým příkladem toho, co řeší SOLVIT je přístup výrobků na trh jiného členského státu, nebo uznávání odborných kvalifikací. SOLVIT je

²⁷ URBAN, L. *Je vnitřní trh Evropské unie dokončen?* Integrace, květen 2003, č. 1, s. 46.

²⁸ Ibidem, s. 46.

²⁹ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ, J. *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdotat všechny překážky*. Ostrava : Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008, s. 7.

³⁰ Ibidem, s. 9.

sít' center v každém členském státě, přičemž tato centra mezi sebou spolupracují v řešení jednotlivých případů. Proces probíhá tak, že poškozený občan se obrátí na SOLVIT centrum ve své zemi, toto centrum kontaktuje centrum v zemi, kde vznikl problém. Příklad by měl být vyřešen do deseti týdnů. SOLVIT centrum pro ČR působí při Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. V tomto centru v ČR již byla vyřešena řada případů. Např. Slovenská obchodní inspekce požadovala od pobočky české firmy, aby dovozené výrobky na Slovensko byly přezkoušeny slovenskou zkušebnou v souladu se slovenskými předpisy a měly slovenskou značku shody. Tyto výrobky ale byly vyrobeny v ČR a také zde byly přezkoušeny. SOLVIT tento případ vyřešil.³¹ Dalším příkladem případu, který vyřešilo SOLVIT centrum v Portugalsku, je španělská občanka, která pracovala dva roky pro orgán místní správy (smlouvu měla na dobu určitou). Když bylo na toto místo vyhlášeno řízení na dobu neurčitou, bylo jí zakázáno se řízení zúčastnit kvůli její státní příslušnosti. SOLVIT centrum našlo řešení do tří týdnů.³²

3.5 Principy fungování vnitřního trhu

Mezi principy, na základě kterých vnitřní trh funguje, se řadí zejména:

- Nediskriminace
- Harmonizace
- Přístup na trh
- Přeshraniční prvek

NEDISKRIMINACE

Nediskriminace je jedním ze základních principů, na základě kterých funguje vnitřní trh EU. Tento princip vychází z článku 12 Smlouvy o založení Evropského společenství. Článek stanovuje: „*V rámci použití této smlouvy, aniž jsou dotčena její zvláštní ustanovení, je zakázána jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti. Rada může postupem podle článku 251 přijímat předpisy zakazující takovou diskriminaci.*“³³ Odkázaný článek 251 potom vymezuje přesný legislativní postup od návrhu po schválení nového předpisu. Jelikož vnitřní trh by měl být prostorem bez vnitřních hranic, je základním principem zákaz diskriminace na základě státní příslušnosti.

³¹ ONDŘEJ, J., et al. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 238-240.

³² SOLVIT. *Efektivní řešení problémů na vnitřním trhu*. Informační leták Eurocentra. č. KM-60-04-531-CS-D.

³³ Článek 12, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 62.

Znamená to, že zboží, služby, osoby a kapitál z jiných členských států EU by měly používat stejná práva jako tuzemské.

Diskriminaci lze rozdělit na přímou a nepřímou. **Přímou diskriminaci** představuje právní předpis výslovně stanovující odlišné zacházení pro domácí a zahraniční zboží, služby či pracovníky. Např.: Prodávčem koblíh v ČR může být pouze občan ČR. „**Nepřímá diskriminace** znamená, že je stanoveno jiné rozlišovací kritérium než státní příslušnost, toto kritérium však ve své podstatě rozlišuje mezi domácími státními příslušníky a občany jiných zemí (případně službami či zbožím).“³⁴ Autorka Kubečková uvádí následující příklad: Prodávčem koblíh v ČR se může stát pouze osoba s platným certifikátem vydaným Národním ústavem pro kontrolu koblíh. Kubečková uvádí i další příklad: V oblasti vysokých škol se může stát, že český státní občan zaměstnaný v Rakousku na veřejné vysoké škole požádá o příspěvek, na který má právo stejně jako každý rakouský učitel po 15 letech praxe. Rakouský zaměstnavatel však jeho požadavek zamítne, neboť zákon hovoří o 15 letech praxe zaměstnání na rakouských vysokých školách. Tento přístup představuje diskriminaci, protože zvýhodňuje domácí pracovníky oproti zahraničním.³⁵

HARMONIZACE

Tento princip fungování vnitřního trhu je velmi významný. Harmonizace je nezbytná k tomu, aby se státy dohodly na sladění základních předpisů a zabezpečily tak bezproblémový prodej výrobků nebo zaměstnávání občanů jiných států Společenství. Technická harmonizace sladuje základní požadavky na výrobky. Přístup v rámci harmonizace je založen na úpravě základních požadavků, přičemž podrobné technické požadavky stanovují orgány technické normalizace např. Evropský výbor pro standardizaci nebo Evropský ústav pro telekomunikační normy. Úřady musí uznat výrobky vyrobené v souladu s harmonizovanými pravidly. Pokud výrobce nevyrábí v souladu s pravidly, je povinen prokázat, že splňují základní požadavky. Základními požadavky jsou ty, které jsou ve veřejném zájmu. Zejména se jedná o ochranu zdraví a bezpečnosti uživatelů. Požadavky jsou úměrné rizikům spojeným s daným výrobkem. Výrobek, který splňuje základní požadavky, je označen značkou CE umístěnou na samotném výrobku. Výrobek označený značkou "CE" by tedy měl splňovat všechny požadavky na technickou bezpečnost podle evropského práva. Označení proto představuje

³⁴ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ, J. *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. Ostrava : Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008, s. 7.

³⁵ *Ibidem*, s. 8.

jakýsi pas, který zaručuje příslušnému výrobku vstup na trhy všech států EU. Označení CE ale neznamená, že je výrobek absolutně bezpečný - pouze, že splňuje standardy evropského práva. Např. Česká republika se po vstupu do EU musela rozloučit s nápojem RUM, resp. s jeho názvem, neboť nesplňoval parametry nápoje *rum*. Nyní je označován pod jiným názvem.

PŘÍSTUP NA TRH

Vnitřní trh by měl fungovat tak, aby diskriminací nebyli vyloučeni přínosní obchodníci. Tzn. je třeba se ptát, i v případě, že předpisy nejsou diskriminující, zda nejsou z trhu vyloučeny přínosné výrobky, popř. osoby nebo služby.

PŘESHraniČNÍ PRVEK

Vnitřní trh je založen na realizaci čtyř svobod mezi členskými státy. Pokud nedojde k překročení vnitřní hranice Společenství, pravidla pro fungování vnitřního trhu se neuplatní. Je tedy potřeba, aby výrobek, osoba, služba nebo kapitál překročili hranice, potom se postupuje dle právních předpisů Evropské unie.

3.6 Očekávané efekty vnitřního trhu

Z ekonomického hlediska formulovala Bílá kniha tři základní efekty vnitřního trhu: 1) *alokační efekt*: Odstranění dosavadních překážek povede k posílení tlaku hospodářské soutěže, což může vést k nové alokaci investic a dalších zdrojů.

2) *akumulační efekt*: Uvolnění hospodářské soutěže spolu s alokačními efekty povede k vyšší akumulaci výrobních faktorů a podniků tak hospodářský růst. Může ovlivnit geografické rozdělení výroby v EU a posílit specializaci jednotlivých regionů.

3) *lokalizační efekt*: Důsledky integrace trhu mohou být dvojznačné. Může vést ke sblížení hospodářské úrovně regionů, ale specializace může prohloubit rozdíly mezi bohatými a chudými regiony.

Z politického hlediska má vnitřní trh podpořit růst ekonomické výkonnosti celé Unie a tím zvýšit prosperitu, zlepšit pracovní a životní podmínky všech obyvatel Unie. Tím také výrazně přispívá ke stále intenzivnějšímu sblížení evropských národů – volný pohyb osob také vede ke sblížení kultur a další integraci Evropy.³⁶

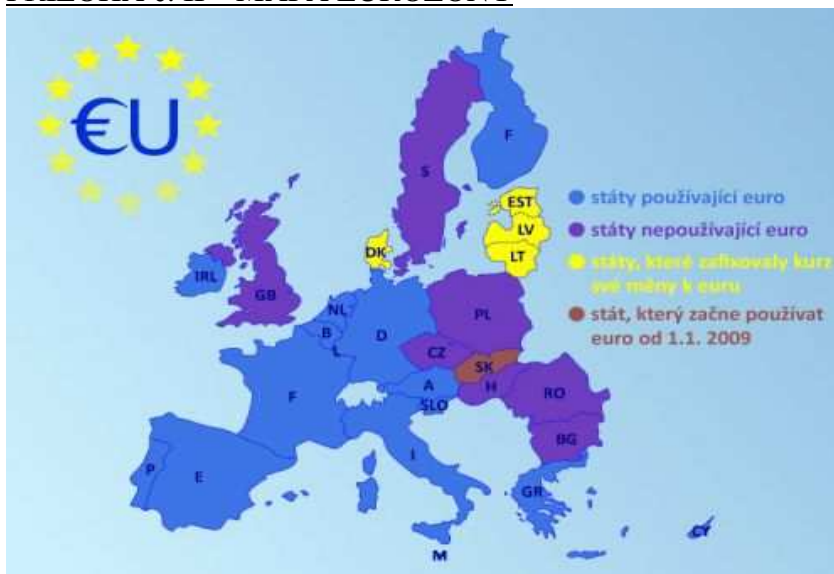
³⁶ ŠREIN, Z. *Vnitřní trh Evropské unie*. Ústí nad Labem : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2005, s. 4.

3.7 Jednotná měna euro

3.7.1 Eurozóna

Euro jakožto jednotná evropská měna je spolu s americkým dolarem nejdůležitější světovou měnou. Euro platí jako kreditní peníze od 1. ledna 1999 a 1. ledna 2002 bylo zavedeno jako hotovostní peníze³⁷ a nahradilo tak dříve platné měny používané v příslušných státech Eurozóny. Jedno euro se člení na 100 eurocentů. Eurem se platí v 16 zemích Evropské unie. Euro bylo zavedeno v roce 1999 do jedenácti států Evropské unie – Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Španělsko), v roce 2001 v Řecku. V roce 2007 se do eurozóny připojilo Slovinsko, v roce 2008 Kypr a Malta a v roce 2009 Slovensko jako nejnovější člen eurozóny. Mimo členské státy EU se eurem platí i v dalších třech státech, kterými jsou Monako, San Marino a Vatikán. Pro upřesnění viz mapa eurozóny v příloze č. II. Bez dohody s EU euro zavedly i Andorra, Černá Hora a Kosovo. Dále se euro používá také v autonomních oblastech Francie, Španělska a Portugalska.

PŘÍLOHA č. II – MAPA EUROZÓNY

Zdroj: SANDANUSOVÁ, M. *Mapa Eurozóny* [online]. 6.10.2008 [cit. 14.3.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.ct24.cz/gallerywindow.php?at_id=36191&cnt=1&pop=0>.

3.7.2 Zavedení eura v ČR

Termín pro zavedení eura v ČR nebyl doposud stanoven. Vzhledem k pádu současné Topolánkovy vlády zřejmě před dalšími volbami do poslanecké sněmovny ani stanoven nebude.

³⁷ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2007, s. 235-236.

Pro přijetí eura musí Česko plnit takzvaná maastrichtská konvergenční kritéria. Celkový veřejný dluh nesmí překročit 60 procent HDP. Významné je také udržování cenové rovnováhy. Průměrná míra inflace po dobu jednoho roku nesmí přesáhnout více než 1,5 procentní míru tří členských zemí s nejnižší inflací. Dlouhodobé úrokové sazby v ČR nesmí přesáhnout o více než dvě procenta sazby tří zemí s nejnižší inflací. Evropskou měnu by do čtyř let měli používat všichni sousedé Česka.³⁸

3.7.3 Severské země a euro

Nyní už i severské země zvažují zavedení eura místo jejich národních měn. Je to například Dánsko. K přijetí společné evropské měny se Dánové vyjadřovali naposledy v roce 2000, kdy ji odmítli těsným poměrem 53 % ku 47 % a ponechali si tak dánskou korunu. Dánský premiér Anders Fogh Rasmussen se vyjádřil, že finanční krize jasně ukázala, jakou cenu Dánsko platí za ponechání vlastní měny. Dánská národní banka musela přijmout v součinnosti s Evropskou centrální bankou speciální opatření, která mají zabránit razantnímu poklesu hodnoty dánské koruny. Z těchto důvodů dánský premiér prohlásil, že uspořádá v roce 2011 nové referendum o přijetí jednotné evropské měny, která by měla být výhodnou alternativou v době finanční krize.³⁹

Také Švédsko již uvažuje o zavedení jednotné evropské měny. Pod vlivem finanční krize se začíná vůči euro měně obracet i švédské veřejné mínění. Zatímco při posledním referendu v roce 2003 byl počet odpůrců eura 56 %, v průzkumu ze října 2008 toto číslo kleslo na 48 % (pro euro bylo 42 %, zbytek neví).⁴⁰ Větší šance pro zavedení měny euro vidí i švédský premiér Fredrik Reinfeldt, podle kterého současná finanční krize může změnit názor Švédska na euro.

Tato kapitola vychází ze smluvního základu Společenství. Popisuje vývoj vnitřního trhu a jeho dokončení. Charakterizuje svobody vnitřního trhu a jejich institucionální zajištění v podobě Evropské komise, Evropského soudního dvora a sítě SOLVIT center. Kapitola pojednává o jednotlivých principech fungování vnitřního trhu. Zmiňuje se o jednotné evropské měně a s tím spojené eurozóně, jakožto důležitém institutu EU.

³⁸ Kalousek: *Česko může přijmout euro nejdříve v roce 2013* [online]. 8.1.2009 [cit. 29.3.2009] Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/38/10177/clanek/kalousek-cesko-muze-prijmout-euro-nejdrive-v-roce-2013/>>.

³⁹ *Měsíčník EU aktualit*. Vydáváno pod evidenčním číslem Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 16338, prosinec 2008, č. 63, s. 3.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 3.

4 VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ

Volný pohyb zboží znamená liberalizovaný obchod se zbožím mezi členskými státy EU v rámci celní unie, jež má dvě součásti, a to vnitřní a vnější. Vnitřní, jíž se rozumí „zákaz cel a množstevních omezení dovozu a vývozu zboží mezi členskými státy, jakož i všech ostatních opatření s rovnocenným účinkem.“⁴¹ Vnější – přijetí společného celního sazebníku, případně harmonizace celní politiky (celní kodex ES) vůči nečlenským státům. Základ právní úpravy volného pohybu zboží je obsažen v článcích 23-31 SES (více v podkapitole 4.4 této práce).

4.1 Pojem zboží

Než bude vysvětlena podstata svobody volného pohybu zboží, je třeba definovat pojem zboží, tedy na co se svoboda pohybu zboží vztahuje. SES pojem zboží nedefinuje. Zbožím se rozumí „všechny statky, které mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích, a tak mohou být předmětem obchodních transakcí“⁴² podle rozhodnutí ESD ve věci Komise ES versus Itálie – „Vývozní daň z uměleckých předmětů“ (7/68). SES používá pojmy výrobky a zboží jako synonyma. Za zboží jsou považovány: zemědělské výrobky, umělecké předměty, předměty duševního vlastnictví, výrobky dodávané spolu s poskytovanou službou, odpady recyklovatelné nebo nerecyklovatelné, zboží individuálně dovezené k osobní spotřebě jednotlivce, těžební nebo ocelářský průmysl a atomová energie. Naopak z pojmu zboží je vyjmuto vše, s čím je zakázáno obchodovat a také práva duševního vlastnictví nebo rybolovná práva.⁴³ Zde je třeba zmínit, že za zboží nejsou pokládány věci, jejichž prodej je v rozporu s právními předpisy daného státu. Jedná se např. o drogy, vojenský materiál, některé zbraně apod. Specifický režim mají zemědělské výrobky, které podléhají pravidlům společné zemědělské politiky. Soudní dvůr vydal následující judikáty vztahující se k vymezení pojmu zboží: *Zemědělské výrobky – 48/74, Umělecké předměty – 7/68, Předměty duševního vlastnictví – 7/78, Výrobky dodávané s poskytovanou službou – 45/87, Odpadky recyklovatelné i nerecyklovatelné – 172/82.*⁴⁴

⁴¹ Článek 3(1a) Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 60.

⁴² 7/68 Komise v. Itálie, SbSD 1968, 617, 618 (podle SVOBODA, P. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 12).

⁴³ SVOBODA, P. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 12-13.

⁴⁴ KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ, J. *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. Ostrava : Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008, s. 13.

4.2 Zásada volného pohybu zboží

Volný pohyb zboží se opírá o celní unii, v jejímž rámci byla zrušena cla mezi členskými státy a zaveden společný celní sazebník vůči nečlenským státům. Zásada volného pohybu zboží znamená, že pohybu zboží mezi členskými státy nelze zabránit a veškeré překážky jsou zakázány. Volný pohyb zboží je považován za jednu ze základních zásad Společenství, což vyplývá z následujícího: „*objem obchodu uvnitř společného trhu se od r. 1958 do r. 1980 znásobil 23x, např. Spojené království zaznamenalo nárůst svých prodejů ve Společenství za sedm let od svého připojení k EU o 25%*“.⁴⁵ Svoboda volného pohybu zboží znamená, že je umožněn prodej cizího zboží (z jiného členského státu) na vnitřním trhu tak, aby toto zboží bylo pokládáno za domácí. Umožnění tohoto stavu předpokládá odstranění řady překážek a to: rozdílné technické normy a další předpisy, které mohou dovoz zboží z jiné země jen ztížit. A proto zde hraje významnou roli technická harmonizace. Ustanovení Smlouvy o založení Evropského společenství o volném pohybu zboží jsou považována za zvlášť důležitá. Jsou proto Soudním dvorem vykládána především s ohledem na cíle SES, tedy na to, že **nelze vytvářet žádné překážky volnému pohybu zboží** v rámci jednotného vnitřního trhu.

4.3 Skryté překážky

Evropská unie usiluje o trh bez fyzických, technických a daňových překážek a zároveň o trh, po kterém se budou volně pohybovat zboží, služby, osoby a kapitál. Usiluje o trh, na němž jsou chráněny celospolečenské zájmy jako např. bezpečné výrobky. Pro zajištění fungujícího vnitřního trhu je nezbytné odstranění ekonomické ochrany domácího trhu mezi členskými státy navzájem. V rámci volného pohybu zboží ekonomickou ochranu představují především cla, kvóty a opatření s obdobným účinkem. Každý členský stát může vynucovat svá národní opatření např. na ochranu zdraví nebo bezpečnosti pouze tím způsobem, aby nedocházelo k diskriminaci výrobků z jiných členských zemí. Nicméně toto vynucování národních opatření nesmí přerůst v překážku volnému pohybu, což se může stát, např. pokud je pod ochranu spotřebitele zahrnuta i ochrana národních názvů potravin. Rozdíl mezi volným pohybem a výjimkou z něj musel častokrát určit až Evropský soudní dvůr svým rozhodnutím. O judikátech ESD více v kapitole 6. Řada skrytých překážek jednotného trhu však doposud odstraněna nebyla, protože se neustále vyskytují nové jevy, které vyžadují zákonnou úpravu např. z důvodu

⁴⁵ SVOBODA, P.: *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003, s. 11.

ochrany zdraví. Na tyto jevy nejprve reagují zákonné úpravy na národní úrovni, a proto mohou vytvářet nové, dosud neznámé překážky jednotnému vnitřnímu trhu.⁴⁶

4.4 Volný pohyb zboží podle SES

Jak už bylo zmíněno na začátku této kapitoly, základ právní úpravy volného pohybu zboží je obsažen v **článcích 23-31** Smlouvy o založení Evropského společenství (SES). Základní ustanovení k volnému pohybu zboží je vymezeno v článcích 23 a 24 SES.

Článek 23 konkrétně říká: „*Společenství je založeno na celní unii, která pokrývá veškerý obchod zbožím a která zahrnuje jak zákaz vývozních a dovozních cel a všech poplatků s rovnocenným účinkem mezi členskými státy, tak i přijetí společného celního sazebníku ve vztahu ke třetím zemím.*“⁴⁷ Toto se týká výrobků, které pocházejí z členských států, jakož i těch výrobků pocházejících ze třetích zemí, které jsou v členských státech ve volném oběhu.

Smlouva dále pokračuje **článkem 24**, ve kterém se dočteme: „*Za výrobky ve volném oběhu v členském státě se pokládají ty výrobky, které pocházejí ze třetích zemí, u kterých byly v tomto členském státě splněny dovozní náležitosti a zaplacená cla a poplatky s rovnocenným účinkem a u kterých nedošlo k plnému ani částečnému navrácení těchto cel a poplatků.*“⁴⁸

4.4.1 Celní unie

Články 25-27 se týkají problematiky celní unie. Článek 25 SES zakazuje členským státům vybírat cla a dávky s rovnocenným účinkem clu vůči importu a exportu. Konkrétně **článek 25** této smlouvy říká: „*Dovozní nebo vývozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem jsou mezi členskými státy zakázány. Tento zákaz se vztahuje také na cla fiskální povahy.*“⁴⁹

Ve sporu označeném jako *7/68 Komise versus Itálie [1968] ECR 423* Evropský soudní dvůr striktně interpretuje článek 25 SES. Itálie vybírala peněžní dávky za vývoz

⁴⁶ JANATKA, F. et al. *Obchod v rámci Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 29, 31.

⁴⁷ Článek 23, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 65.

⁴⁸ Článek 24, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 51.

⁴⁹ Článek 25, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 66.

uměleckých předmětů za hranice. Itálie argumentovala tím, že chtěla ochránit hodnotné předměty národního bohatství před vývozem z území Itálie a účelem jejího opatření nebylo navýšit státní rozpočet. Zároveň podle Itálie toto zboží nespadá pod zboží komerční ve smyslu SES. Itálie měla také mylnou představu o tom, že lze její postup ospravedlnit článkem 30 SES.

Soud odmítl interpretaci Itálie, jelikož jakékoliv zboží, které je ocenitelné penězi a může tedy být předmětem obchodní transakce, je dle SES považováno za zboží. Rozhodnutí soudu podpořil také fakt, že italské orgány byly připraveny učinit ekonomické zhodnocení hodnoty zboží, aby vymezily výši dávek, což odhalilo, že italské právo uznalo obchodní charakter zboží. Na argument, že Itálii jde především o udržení uměleckých předmětů na jejím území, soud nebral zřetel. Místo toho soud vyjádřil stanovisko, že nezáleží na motivu, cíli a určení výnosů vybírání dávek, ale jde o potenciální porušení článku 25 SES, protože **vybírání poplatku, který zvýší cenu zboží, má omezující efekt na obchod mezi členskými státy**. Taková dávka má stejný účinek jako clo.

Výrok soudu: „pokud má stát zájem na ochraně historických předmětů, pak sice jde o hrdost na národní identitu, která ale nemůže být podporována požadavkem klade-
ným na exportéry platit za ochranu před oloupením galerií a muzeí národa“.⁵⁰

V článku 26 SES je stanoveno, že společný celní sazebník vůči třetím zemím určí Rada na návrh Komise. Článek 27 rozebírá důvody, ze kterých Komise vychází při realizaci článků 25 a 26. Komise tedy vychází z nutnosti podporovat obchod mezi členskými státy a třetími zeměmi, dále pak z podmínek hospodářské soutěže uvnitř Společenství, pokud tento vývoj vede ke zvýšení konkurenceschopnosti podniků. Komise také vychází z požadavků zásobování Společenství surovinami, přičemž dbá na to, aby mezi členskými státy nedošlo k porušení hospodářské soutěže. Článek 27 dále říká, že Komise vychází z nutnosti vyvarovat se vážných poruch v hospodářství členských států a zároveň vidí budoucnost v zajištění rozvoje výroby a rozšíření spotřeby ve Společenství.⁵¹

⁵⁰ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 127-128.

⁵¹ Články 26, 27, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 52.

4.4.2 Zákaz množstevních omezení

Zákazu množstevních omezení mezi členskými státy se věnují články 28-31 SES. Podle článků 28 a 29 SES jsou kvantitativní omezení dovozu, resp. vývozu jakož i veškerá opatření s rovnocenným účinkem mezi členskými státy zakázána. O článcích 28 a 29 SES viz podrobněji v podkapitole 4.6 Kvantitativní omezení.

Článek 30 o výjimkách stanovuje, že „*články 28 a 29 nevylučují zákazy nebo omezení dovozu, vývozu nebo tranzitu odůvodněné veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví a života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národního kulturního pokladu, jenž má uměleckou, historickou nebo archeologickou hodnotu, nebo ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Tyto zákazy nebo omezení nesmějí však sloužit jako prostředky svévolné diskriminace nebo zastřešeného omezování obchodu mezi členskými státy*“.⁵²

Jen zrušení cel a obdobných dávek pro zajištění volného pohybu zboží nestačí. V mezinárodním obchodním styku se uplatňují i administrativní překážky. Jejich uplatňování má ekonomické i politické příčiny. Nejčastější administrativní překážkou je kvantitativní omezení, což je omezení množství dováženého resp. vyváženého zboží. Kvantitativní omezení se reálně provozují prostřednictvím dovozních a vývozních kvót. Jak již bylo napsáno, SES zakazuje jakákoliv cla a poplatky s rovnocenným účelem. Článek 28 Smlouvy rovněž zakazuje množstevní omezení dovozu, článek 29 se potom vztahuje na vývoz.⁵³

Podle **článku 31** Smlouvy o založení Evropského společenství členské státy musí upravit státní monopoly obchodní povahy tak, aby se tím vyloučila veškerá diskriminace mezi příslušníky členských států, pokud se jedná o podmínky nákupu a odbytu zboží. Tento článek se vztahuje na subjekty, jejichž prostřednictvím stát ovlivňuje dovoz či vývoz mezi členskými státy. Další odstavec článku říká, že: „*Členské státy se zdrží zavádění jakéhokoli nového opatření, které by bylo v rozporu s výše popsányými zásadami stanovenými v odstavci 1 nebo které by omezovalo dosah článků týkajících se zákazu cel a množstevních omezení mezi členskými státy*.“ Poslední odstavec udává následující: „*V případě státního monopolu obchodní povahy, s nímž je spjata právní úprava, jež má usnadňovat odbyt nebo zhodnocení zemědělských produktů, musí být pravidla*

⁵² Článek 30, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 67.

⁵³ Články 28, 29, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 52-53.

stanovená tímto článkem používána tak, aby byly zajištěny rovnocenné záruky zaměstnanosti a životní úrovně příslušných výrobců.“⁵⁴ Tolik tedy k právní úpravě Smlouvy o založení Evropského společenství, která představuje základ pro volný pohyb zboží po Evropské unii.

4.5 Fiskální překážky

Fiskální překážky ve volném pohybu zboží se mohou rozdělit na opatření s rovnocenným účinkem clům (ORUC) a na zakázaná diskriminační zdanění. Dle článku 25 SES jsou zakázána nejen vývozní a dovozní cla, ale také opatření s rovnocenným účinkem jako cla, např. daně a poplatky. Co se týká zakázaných diskriminačních zdanění, článek 90 SES říká: „Členské státy nepodrobí přímo ani nepřímo výrobky jiných členských států jakémukoli vyššímu vnitrostátnímu zdanění než je to, jemuž jsou přímo nebo nepřímo podrobeny podobné výrobky domácí. Členské státy nepodrobí dále výrobky jiných členských států vnitrostátnímu zdanění, které by poskytovalo nepřímou ochranu jiným výrobkům.“⁵⁵ Článek tedy rozlišuje dva typy zakázaných diskriminačních zdanění, a to buď úplně zakazuje diskriminační zdanění podobných výrobků, anebo je zakazuje jen zčásti, pokud rozdíl ve výši daně mezi konkurenčními výrobky může ovlivnit chování spotřebitele.⁵⁶ Článek 90 SES je charakterizován v rozboru soudu z rozhodnutí č. 168/78 Komise versus Francie [1980] 347. „Článek 90 doplňuje v rámci systému SES ustanovení o zrušení cel a dávek s rovnocenným účinkem [...] účelem je zajistit volný pohyb zboží mezi členskými státy za normálních podmínek soutěže eliminací všech forem ochrany, která by měla za výsledek aplikaci vnitřního zdanění, které diskriminuje produkty z jiných členských států.“⁵⁷

4.6 Kvantitativní omezení

Kvóty a jim rovnocenná opatření jakožto množstevní překážky zmizely spolu se cly koncem přechodného období. Nicméně opatření s rovnocenným účinkem kvantitativním omezením (ORUKO) stále existují. Kvantitativním omezením je jakékoliv opat-

⁵⁴ Článek 31, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 53.

⁵⁵ Článek 90, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 87.

⁵⁶ PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007, s. 89.

⁵⁷ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 131.

ření, jehož důsledkem je omezení nebo zamezení dovozů, vývozů nebo tranzitů zboží.⁵⁸ Jak už bylo nastíněno v podkapitole 4.4.2, články 28 a 29 SES zakazují množstevní omezení dovozu a vývozu. Tato ustanovení jsou adresována členskými státy a zavazují jejich správní orgány. Taktéž jsou závazná i pro jakékoli nestátní instituce, které vystupují jménem svých států na základě zmocnění. Viz např. rozhodnutí ESD ve věci 249/81 *Komise versus Irsko [1982] ECR I-4005 (Kampaň „Buy Irish“)*. Tomuto sporu předcházela následující vývoj: Irská vláda uvedla program podpory prodeje irského zboží, který měl za cíl zvýšit prodej domácího zboží. V rámci kampaně se k zákazníkům zdarma dostávaly informační letáky o irských výrobcích a dále irští výrobci měli výstavní prostory pro své zboží také zdarma. Dále byly v rámci kampaně na irském zboží uváděny symboly „garantované irské zboží“, také byl zaveden speciální reklamační režim pro tyto výrobky a produkce reklamních materiálů v tisku a TV. Toto vše organizovala vládní *Irská Rada pro zboží*.⁵⁹ Irská Rada pro zboží není přímo orgánem státním, ale jen státem podporovaným. Takže zde platí předchozí zvýrazněná věta v tomto odstavci a zákaz množstevního omezení dovozu (vývozu) se vztahuje i na nestátní instituce, které vystupují jménem svých států. ESD rozhodl, že Irsko porušilo článek 28 SES a podporovalo prodej irského zboží oproti importu, což je v rámci principu volného pohybu zboží nepřípustné. ESD své rozhodnutí odůvodnil také tím, že Irsko narušovalo cíl Společenství, kterým je volný a nerušený obchod mezi členskými státy.⁶⁰

4.7 Technická harmonizace

K odbourávání bariér v rámci volného pohybu zboží přispěla harmonizace technických, hygienických, veterinárních a fytoosanitárních požadavků na výrobky.⁶¹ Tato harmonizace vychází z článku 95 SES, který v prvním odstavci stanovuje: „*Rada [...] přijímá opatření ke sblížení ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.*“⁶² Harmonizace probíhala ve dvou fázích. Nejdříve byly schváleny sjednocující předpisy a technické specifikace u potravin, léčiv, chemikálií a motorových vozidel. Ve druhé fázi byly uzákoněny jednotné rámcové technické požadavky a principy prokazování shody výrobku s nimi.⁶³

⁵⁸ PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007, s. 90.

⁵⁹ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 143.

⁶⁰ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004, s. 133.

⁶¹ JANATKA, F. et al. *Obchod v rámci Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 32.

⁶² Článek 95, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 88.

⁶³ JANATKA, F. et al. *Obchod v rámci Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 32.

O normalizaci na mezinárodní úrovni se snaží instituce International Standard Organization (ISO). Zároveň existují i normalizační instituce v jednotlivých členských státech. Dále existují tři instituce na evropské úrovni: CEN, CENELEC a ETSI. Tyto instituce osvědčují soulad výrobku se standardními technickými specifikacemi, např. označení CE na výrobcích.⁶⁴ Tyto instituce vypracovaly k výrobkům technické normy EN. Výrobci je tak zaručeno, že při respektování norem EN, může výrobky prodávat kdekoli v Evropské unii.

Pro některé druhy výrobků neexistují jednotné evropské předpisy, tzv. neharmonizovaná oblast. Na tyto výrobky se vztahuje směrnice z r. 1992 o všeobecné bezpečnosti výrobků. Dále se na výrobky z neharmonizované oblasti vztahuje výrok Evropského soudního dvora v judikátu Cassis de Dijon, tzv. liberální zásada vzájemného uznávání národních standardů. Výrobek uvedený na trh v jednom členském státě může být podle této zásady prodáván i jinde v EU. Více o tomto rozhodnutí ESD v kapitole 6.2.

Díky technické harmonizaci a zásadě vzájemného uznávání výrobků se pohyb po jednotném vnitřním trhu zjednodušil. Odpadly kontroly nezávadnosti zboží na hranicích mezi členskými státy. Také odpovědnost za nezávadnost výrobků se přenesla přímo na aktéry trhu. Výrobci, resp. dovozci na v rámci jednotného trhu mohou na trhu obchodovat pouze s těmi výrobky, které jsou bezpečné. Dále výrobci (dovozci) odpovídají za škodu způsobenou spotřebiteli konstrukční, výrobní, nebo instrukční vadou svého výrobku a jsou odpovědní za obalový odpad ze svých výrobků i za ekologické odstranění výrobků, které dosloužily.⁶⁵

Na závěr kapitoly následuje její stručné shrnutí. Tato kapitola analyzuje volný pohyb zboží v rámci vnitřního trhu Evropské unie. Kapitola nejprve vymezuje pojem zboží. Vychází z primárního práva ES, tedy ze Smlouvy o založení Evropského společenství, kde se této problematice věnují články 23-31. Kapitola pojednává o zákazu množstevních omezení dovozu, resp. vývozu (kvantitativním omezení) o fiskálních překážkách a o technické harmonizaci v rámci jednotného vnitřního trhu. Tato kapitola ukazuje, že v rámci vnitřního trhu jsou chráněny celospolečenské zájmy jako např. bezpečné výrobky. Toto vše pramení z úsilí Evropské unie o trh bez fyzických, technických a daňových překážek s volným pohybem zboží.

⁶⁴ PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007, s. 90.

⁶⁵ JANATKA, F. et al. *Obchod v rámci Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 33.

5 VOLNÝ POHYB OSOB

Další svobodou vnitřního trhu je volný pohyb osob. Tato svoboda obsahuje jak volný pohyb fyzických osob, tak svobodu usazování fyzických a právnických osob. Fyzické osoby mohou cestovat po území Společenství na základě občanství EU, avšak pro trvalý pobyt v jiném členském státu musejí splnit ještě další podmínky. Mohou také pracovat v jiném členském státě EU. Dříve se svoboda pohybu vztahovala pouze na pracovníky, ale dnes tuto svobodu mohou využít všichni občané Evropské unie. Mají tedy možnost pracovat, studovat, ale také jen cestovat po Evropské unii. Právní základ této svobody je zakotven v **článku 18/1 SES**: „*Každý občan Unie má právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v opatřeních přijatých k jejímu provedení.*“⁶⁶

Mnoho členských států si neuvědomuje, jaké výhody by jim přinesl plně fungující trh, plný lidí přemísťujících se za prací v rámci celé Unie. Neuvědomují si, že nebyt žádných překážek, přilákaly by jednotlivé státy například více odborníků, které zrovna nemohou najít mezi občany svého státu. Naopak, v Evropské unii podle mě dodnes vítězí názor států, že by se měly obávat přílivu pracovních sil z cizích států. Platí zde v podstatě to samé, co pro svobodu pohybu zboží. Jednotlivé státy se zdráhají na svůj trh vpustit cokoliv cizího, ať už jde o zboží, či osoby. Důvod je jednoduchý, je to obava z cizí konkurence a následné nezaměstnanosti vlastních občanů daného státu.

5.1 Volný pohyb osob podle SES

Článek 14/2 SES udává, že „*vnitřní trh zahrnuje prostor bez vnitřních hranic, v němž je zajištěn volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu v souladu s ustanoveními této smlouvy.*“⁶⁷ Právo na svobodu pohybu osob je zakotveno ve výše citovaném článku 18/1 SES. Dále se SES věnuje volnému pohybu osob v hlavě III, **ve člancích 39-48**. Články 39-42 se týkají pracovníků, zbývající články se zabývají právem usazování. Konkrétně **článek 39** stanovuje, že je zajištěn volný pohyb **pracovníků** ve Společenství. Článek říká, že musí být odstraněna jakákoli diskriminace mezi pracovníky

⁶⁶ Článek 18/1, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 64.

⁶⁷ Článek 14/2, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 63.

členských států na základě státní příslušnosti, pokud jde o zaměstnávání, odměnu za práci a jiné pracovní podmínky. Článek dále udává, že s výhradou omezení odůvodněných veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a ochranou zdraví zahrnuje právo: „a) ucházet se o skutečně nabízená pracovní místa; b) pohybovat se za tím účelem volně na území členských států; c) pobývat v některém z členských států za účelem výkonu zaměstnání v souladu s právními a správními předpisy, jež upravují zaměstnávání vlastních státních příslušníků; d) zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání, [...] **Tento článek se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě.**“⁶⁸

Dále **článek 40 SES** stanovuje činnosti Rady nutné pro zajištění plynulého fungování volného pohybu pracovníků. Smlouva navazuje **článkem 41**, ve kterém oznamuje: „Členské státy budou v rámci společného programu podporovat výměnu mladých pracovníků.“⁶⁹

Kapitola týkající se pracovníků končí **článkem 42**, který přikazuje Radě, aby v oblasti sociálního zabezpečení přijala opatření nezbytná k zajištění volného pohybu pracovníků. Za tímto účelem má Rada vytvořit systém, který pracovníkům a jejich rodinným příslušníkům zajistí: „a) započtení všech dob získaných podle různých vnitrostátních právních předpisů pro účely vzniku a zachování nároků na dávky, jakož i pro výpočet jejich výše, b) vyplácení dávek osobám s bydlištěm na území členských států.“⁷⁰

Další kapitola v hlavě III SES se věnuje **právu usazování**. Zahrnuje **články 43-48**. **Článek 43** zakazuje omezení svobody usazování státních příslušníků jednoho členského státu na území státu druhého. (Stejně tak zakazuje omezení při zřizování poboček státními příslušníky jednoho členského státu na území státu druhého.) Svoboda usazování zahrnuje právo na samostatnou výdělečnou činnost i na zřizování podniků.⁷¹

Smlouva pokračuje **článkem 44**. Ten stanovuje Radě přijímat směrnice k zavedení svobody usazování v určité oblasti činnosti. Článek nařizuje Radě a Komisi

⁶⁸ Článek 39, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 70.

⁶⁹ Článek 41, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 71.

⁷⁰ Článek 42, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 58-59.

⁷¹ Článek 43, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 71-72.

plnit úkoly, přičemž se zejména mají zabývat následujícími činnostmi. a) Zabývat se obory činnosti, v nichž svoboda usazování přispívá k rozvoji výroby a obchodu. b) Zajišťovat spolupráci mezi státními orgány členských zemí, aby se informovaly o konkrétní situaci v různých oborech činnosti uvnitř Společenství. c) Odstraňovat administrativní postupy a praxi, které by byly překážkou pro svobodu usazování. d) Zajišťovat, aby pracovníci z jiného členského státu, mohli zůstat na území, kde vykonávají práci. e) Umožnit státním příslušníkům jednoho státu nabývat a užívat nemovitosti na území jiného členského státu. f) Odstraňovat omezení svobody usazování ve všech oborech činnosti, ve kterých to lze provést. g) Koordinovat záruky, které jsou vyžadovány v členských státech od společností pro ochranu zájmů společníků i třetích osob. h) Kontrolovat, zda členské státy neposkytují podpory a tím porušují podmínky usazování.⁷²

Navazuje **článek 45**, podle kterého se ustanovení této kapitoly (*Právo usazování*) nevztahuje na činnosti, které jsou v příslušném členském státě spjaty s výkonem veřejné moci. Dle článku může Rada rozhodnout, že na určité druhy činnosti se ustanovení této kapitoly nepoužijí.⁷³

Článek 46 udává, že ustanovení této kapitoly nevylučují užití právních a správních předpisů, které stanoví zvláštní režim pro cizí státní příslušníky z důvodu **veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví**.⁷⁴

V **článku 47** se Smlouva věnuje **vzájemnému uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o kvalifikaci**. SES nařizuje Radě, aby za účelem zajištění vzájemného uznávání přijala směrnice směřující ke koordinaci právních a správních předpisů členských států. Pokud jde o lékařská a ostatní zdravotnická povolání, odstraňování omezení závisí na koordinaci podmínek pro výkon těchto povolání v jednotlivých členských státech.⁷⁵

Hlava III, kapitola *Právo usazování* končí **článkem 48**, který upravuje význam společností, tak jak je chápe SES. Společnostmi se tedy v kapitole *Právo usazování* mí-

⁷² Článek 44, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 72.

⁷³ Článek 45, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 60.

⁷⁴ Článek 46, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 61.

⁷⁵ Článek 47, Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropského společenství. In *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006, s. 61.

ní společnosti se sídlem uvnitř EU. Dále se společnostmi rozumějí společnosti založené podle občanského nebo obchodního práva.⁷⁶

5.2 Cestování po Unii

Většina turistů v EU pochází přímo z Unie. Odstranění většiny formalit s cestovními pasy a celním odbavením cestování po zemích EU značně zjednodušilo. Patnáct států EU sdílí stejnou měnu, euro, která usnadňuje porovnávání cenových rozdílů a odstraňuje náklady a překážky spojené s výměnou peněz. Vytvoření jednotného trhu zahrnujícího dnes téměř 500 milionů lidí přináší širší nabídku zboží a nižší ceny. Ve skutečnosti většina Evropanů shledává, že cestování po EU je stejně jednoduché jako cestování po jejich rodné zemi. Dvacet čtyři zemí se stalo členy schengenského systému, v jehož rámci mohou občané těchto zemí cestovat bez hraničních kontrol jen s občanským průkazem. Více o této problematice v podkapitole 5.7 Schengenský systém.

Občané nečlenských zemí Unie potřebují pro cestování po Unii platný cestovní pas. Státní příslušníci dvaceti osmi zemí nepotřebují k návštěvě EU na dobu do tří měsíců žádné vízum. Mezi ně patří Chorvatsko, Austrálie, Kanada, Japonsko, Nový Zéland a USA. Seznam zemí, jejichž státní příslušníci potřebují vízum k návštěvě Velké Británie nebo Irska, se liší od seznamu pro ostatní země EU. Pokud má cestovatel vízum vystavené některou ze zemí, která patří do schengenského prostoru, toto vízum mu automaticky umožňuje cestovat i do ostatních zemí schengenské dohody.⁷⁷

5.3 Volný pohyb pracovníků

K základním svobodám patří svoboda pohybu pracovních sil (čl. 39 SES) a svoboda usadit se na jakémkoliv území ES (čl. 43 SES). Každý občan Společenství má právo se odebrat se svými rodinnými příslušníky do jiného členského státu, vyhledat si a bez omezení přijmout práci (směrnice 68/360/ Smlouvy o založení EHS, dále jen SEHS) a po jejím ukončení se zde usadit (nařízení 1251/70/ SEHS). Toto právo se vzhledem k charakteru ES jako „hospodářského společenství“ vztahuje zejména na zaměstnance. Dalšími směrnici (364, 365, 366/90 SEHS) byla působnost rozšířena

⁷⁶ Článek 48, Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007, s. 73.

⁷⁷ *Cestování po Evropě 2008*. Evropská společenství, Úřad pro úřední tisky, 2008.

na důchodce, studenty a další osoby, které musí doložit samostatný příjem a nemocenské pojištění.⁷⁸

Právo žít, pracovat a studovat v jiných členských zemích Evropské unie, než je země jejich původu, náleží všem občanům Unie a patří mezi základní práva plynoucí z členství v EU. Od 1. ledna 1992 mohou občané kterékoli země v Evropské unii nebo Evropského hospodářského prostoru pracovat v kterémkoli členském státě. Bez ohledu na bydliště jsou pracovníci Evropské unie oprávněni vykonávat činnost jako zaměstnanci v kterémkoli členském státě za stejných podmínek jako státní příslušníci daného státu. Rovné zacházení se týká všech podmínek upravujících zaměstnanost a práci, např. odměna, propouštění, pracovní znovu-začlenění nebo přijetí nového zaměstnání po období nezaměstnanosti.

Princip rovného zacházení při přístupu k zaměstnání znamená, že v kterémkoli členském státě má příslušník jiného státu EU stejnou prioritu jako příslušník daného státu při přístupu k zaměstnání. To znamená, že vnitrostátní předpisy omezující počet nebo procento cizinců, kteří mohou být zaměstnáni, se občanů Unie netýkají. V případě, když je v členském státě udělení jakékoli výhody podnikům podmíněno minimálním podílem tuzemských pracovníků, je občan Unie považován za tuzemského pracovníka, i když není ve své zemi.

Kromě toho právo ES uvádí, že jakékoli ustanovení kolektivní či individuální smlouvy nebo jakéhokoli jiného kolektivního nařízení týkající se způsobilosti k zaměstnání, odměny a jiných pracovních podmínek nebo podmínek propuštění budou neplatná, pokud stanovují nebo nařizují diskriminující podmínky ohledně pracovníků, kteří jsou státními příslušníky jiných členských států Unie.⁷⁹

5.3.1 Práva zaměstnanců v EU

Občané Evropské unie mají tedy přiznáno právo na rovný přístup k pracovním příležitostem a následně rovné zacházení. Mohou se ucházet o práci u jakékoliv firmy na území kteréhokoliv členského státu. Přičemž zájemci o pracovní příležitost ze dvou rozdílných zemí Unie nemohou být vystaveni rozdílným požadavkům a v rámci výběrového řízení jim musí být zaručeny stejné podmínky. K využití tohoto práva byla přijata řada záruk předcházejících případné diskriminaci migrujících pracovníků oproti

⁷⁸ BIEBACK, J. *Pracovní a sociální právo v Evropské unii*. [online]. 6.11.2000 [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <<http://www.europeum.org/dispatch.php?aid=296>>.

⁷⁹ *Volný pohyb pracovníků* [online]. [cit. 4. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/youreurope/nav/cs/citizens/working/free-circulation/index.html>>.

domácím. S migrujícími občany EU a jejich rodinnými příslušníky se podle práva EU má zacházet jako s občany hostitelské země se zvláštním zřetelem na zaměstnání a pracovní podmínky, daňové a sociální úlevy, odborová práva a sociální jistoty.

Primární úpravu volného pohybu pracovníků obsahuje čl. 39 SES, jehož ústředním principem je zákaz diskriminace z důvodu státní příslušnosti. Svoboda pohybu pracovníků znamená zrušení jakékoliv diskriminace z důvodu státní příslušnosti mezi pracovníky členských států vzhledem k zaměstnání, odměňování a dalším pracovním podmínkám. Pro přesnější stanovení a zajištění práv pracovníků bylo přijato orgány EU množství nařízení a směrnic. Významnou roli při definování základních pojmů a dalším rozvíjení práv pracovníků, občanů EU, sehrál také Evropský soudní dvůr. Výsledkem bylo poskytnutí širokého okruhu práv této skupině občanů.

5.3.2 Rovné podmínky zaměstnanců v EU

Jedním z důležitých nástrojů ochrany práv občanů Evropské unie je zákaz diskriminace. Práva pracovníků upravuje podrobně zejména nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství.

Státní příslušníci členských států mají právo přijmout zaměstnání v jiném členském státě za stejných podmínek jako domácí pracovníci. Členské státy nesmějí narušit toto pravidlo stanovením norem a procedur, které by ztěžovaly cizincům - občanům EU - přístup na pracovní trh, např. podmínit jej udělením povolení k zaměstnání nebo zaváděním kvót. Je nepřijatelná jakákoliv diskriminace v pracovních podmínkách mezi domácími pracovníky a osobami, které přicházejí pracovat na území daného státu z jiných členských zemí. Nařízení přitom výslovně zmiňuje odměnu, výpověď, rekvalifikace, ale uvedený zákaz se týká obecně pracovních podmínek. Uvedené nařízení 1612/68 mimo jiné poskytuje pracovníkům právo na odborná školení za stejných podmínek, jako by se jednalo o domácí zaměstnance. Evropský soudní dvůr však omezil toto právo, aby zabránil nadměrným nákladům ve státech, jejichž systém je v této oblasti velmi šetrný. Pracovníci na území jiného členského státu mají dále zaručeno také právo vstupovat do odborů a aktivně se zapojit do jejich činnosti.⁸⁰

⁸⁰ *Práva zaměstnanců v EU* [online]. [cit. 19. října 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/616/sekce/prava-zamestnancu-v-eu/>>.

5.4 Uznávání kvalifikací

Uznávání vzdělání či kvalifikace se v zásadě dělí na uznávání profesní a akademické. Členské státy EU se snaží problém vzájemného uznávání diplomů a kvalifikace dlouhodobě řešit, dosud však neexistují jednotná pravidla. Ačkoli ze zásady platí automatické uznání diplomů a kvalifikace, skutečnost může být poněkud odlišná.

5.4.1 Profesní uznávání kvalifikace

Jedná se o prokázání kvalifikace k dané činnosti. Profesní uznávání se zaměřuje na posouzení znalostí, schopností a zkušeností konkrétní osoby, přičemž znalosti a schopnosti sice mohou být doloženy dokladem o formální kvalifikaci (vzdělání a přípravě), ale také mohou být doloženy dokladem o faktickém výkonu dané činnosti nebo jinými doklady. Výsledkem procesu profesního uznávání je rozhodnutí o tom, zda dotyčná osoba má dostatečné předpoklady (kvalifikaci) pro výkon konkrétního povolání nebo činnosti.

Kromě obecných zásad vzájemného uznávání dosažených kvalifikací je třeba počítat s tím, že jednotlivé státy mají u některých povolání stanoveny zvláštní požadavky na kvalifikaci - jedná se o tzv. povolání regulovaná. Regulované povolání je taková činnost, pro jejíž výkon jsou právními předpisy členského státu EU předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění nemůže osoba toto povolání vykonávat (např. stupeň a obor vzdělání, praxe, bezúhonnost, zdravotní způsobilost atd.). Členské státy si samy stanovují, která povolání budou regulovat a která ne, a každý stát má vlastní seznam těchto povolání. Počty regulovaných povolání se stát od státu významně liší a pohybují se zhruba od několika desítek až po několik set. Při odchodu za prací do zahraničí je lepší kontaktovat národního koordinátora pro profesní uznávání kvalifikace a konkrétní případ s ním konzultovat předem. Není-li povolání v dané zemi regulováno, pak kvalifikace považovaná za dostatečnou ve státě původu má být uznána také v tomto členském státě.

5.4.2 Akademické uznávání kvalifikace

Lze definovat jako uznávání diplomů, kvalifikací nebo částí studijních programů jednoho vzdělávacího zařízení jiným vzdělávacím zařízením (domácím nebo cizím). V případě potřeby více informací poskytuje mezinárodní síť středisek *NARIC* (National Academic Recognition Information Centres). Její činnost spočívá především v poskytování informací o vzájemném uznávání diplomů a osvědčení ze studijních pobytů v zahraničí. Existuje síť *ENIC* (European Network of Information Centres), která je tvořena

národními informačními středisky, která poskytují informace a poradenství v těchto oblastech: uznávání zahraničních diplomů, titulů a jiných akademických nebo profesních kvalifikací.

Jak postupovat v jiné zemi v případě profesního uznání kvalifikace? Občan EU by chtěl vykonávat povolání v jiném členském státě EU. Jaký tedy musí zvolit postup? Nejprve je třeba s pomocí národních koordinátorů jednotlivých členských států zjistit, zda je toto povolání v daném státě regulováno či nikoliv. Pokud není, může občan toto povolání vykonávat bez dalších oprávnění (stejně jako státní příslušníci daného státu). Zda bude toto povolání vykonávat, však závisí na ochotě potenciálního zaměstnavatele jej zaměstnat. Je-li regulováno a jde o povolání podle oborových směrnic, musí požádat o uznání své odborné kvalifikace příslušný uznávací orgán. Kvalifikace se mu automaticky uzná. Národní koordinátor pro daný členský stát občanovi sdělí, kdo je uznávacím orgánem pro danou profesi.

Je-li povolání regulované a nejedná se o povolání podle oborových směrnic, musí požádat o uznání své odborné kvalifikace. Při určení relevantního uznávacího orgánu opět pomůže národní koordinátor v příslušném členském státě. Žadatel podá svou žádost o uznání odborné kvalifikace pro výkon konkrétního regulovaného povolání v hostitelském členském státě. Tuto žádost doplní požadovanými přílohami (originály nebo kopiemi dokladů o vzdělání, praxi, bezúhonnosti atd.). Rozsah a obsah příloh se může lišit stát od státu a povolání od povolání. Žádost podá u příslušného uznávacího orgánu. Uznávací orgán zkontroluje, zda je žádost kompletní. Pokud není, požádá o doplnění.

Od okamžiku podání kompletní žádosti běží uznávacímu orgánu lhůta maximálně 120 dní pro její vyřízení. Uznávací orgán v této lhůtě: uzná odbornou kvalifikaci žadatele, před uznáním odborné kvalifikace požádá žadatele, aby předložil doklad o praxi v určité délce nebo podstoupil rozdílovou zkoušku či adaptační období, nebo žádost zamítne (např. v případě, že žadatel neprokázal, že může příslušnou činnost vykonávat ve svém domovském členském státě). Pokud by byla žádost občana zamítnuta, má právo se proti rozhodnutí uznávacího orgánu odvolat. Odvolací orgán se stát od státu liší. Za žádost o uznání odborné kvalifikace může uznávací orgán vybírat poplatky, jejichž výše však musí odpovídat vykonané práci uznávacího orgánu. Uznání odborné kvalifikace žadatele nezakládá právní nárok na zaměstnání. Záleží na konkrétní situaci na trhu práce a na ochotě potencionálního zaměstnavatele.⁸¹

⁸¹ *Uznávání kvalifikací* [online]. [cit. 21. října 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/619/sekce/uznavani-kvalifikaci/>>.

5.5 Omezování volného pohybu osob

Volný pohyb osob patří mezi základní svobody vnitřního trhu Evropské unie. Tato svoboda bohužel není vždy dodržována a často dochází k diskriminačnímu chování ze strany některých členských států, především směrem k novým členským zemím. Diskriminační chování můžeme rozdělit na zjevnou diskriminaci a skrytou diskriminaci, při které členské státy brání vstupu cizích pracovních sil a cizím firmám na svůj trh.

Příklad zjevné diskriminace se stal v Nizozemí, které do konce roku 2005 bránilo vstupu cizích pracovníků na svůj trh tím, že po nich požadovalo pracovní povolení. Toto je v rozporu s legislativou EU a tudíž i v rozporu s volným pohybem osob v rámci vnitřního trhu. Kdyby Nizozemí mělo sjednáno přechodné období pro volný pohyb osob, potom by mělo právo požadovat po cizích pracovnících pracovní povolení, ovšem v tomto případě tomu tak nebylo. Jedná se o jasný příklad zjevné diskriminace, do které musela zasáhnout dokonce i Evropská komise, která se zasloužila o to, aby byl zaveden tzv. notifikační systém. Na jeho základě cizinci nemusejí předkládat pracovní povolení. V případě porušení notifikačního systému čeká na provinilce pokuta ve výši až 8.000,- EUR. Notifikační systém má platit až do skončení přechodného období na volný pohyb pracovníků, tj. nejpozději do konce dubna roku 2011.⁸²

Skrytá forma diskriminace především spočívá v prodlužování byrokratických procesů, které musí žadatel podstoupit. Dále existují i problémy v komunikaci s příslušnými orgány. Občas se stává, že odpovědi obdržené z různých oddělení jednoho úřadu se naprosto odlišují, popřípadě žadatel odpověď neobdrží vůbec. S těmito problémy se žadatelé setkávají především při uznávání odborné kvalifikace.⁸³

5.6 Zpráva Evropské komise o volném pohybu pracovníků

Zpráva Evropské komise zveřejněná 18.11.2008 pod referenčním číslem IP/08/1729 ukazuje, že mobilní pracovníci ze zemí, které k EU přistoupily v roce 2004 (EU-8 kromě Malty a Kypru) a v roce 2007 (Bulharsko, Rumunsko), pozitivně ovlivňují ekonomiky členských států a nenarušují závažným způsobem trh práce původních členských států. Pracovníci ze zemí EU-8 a rovněž pracovníci z Bulharska a Rumunska významně přispívají k udržitelnému hospodářskému růstu, aniž by z trhu práce výrazně

⁸² JOKLOVÁ, K., aj. *Pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*, 1. vydání, Praha : Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky, 2006, s. 63.

⁸³ *Ibidem*, s. 64.

vytlačovali místní pracovníky nebo snižovali jejich mzdy. Ze zprávy Komise vyplývá, že mobilní pracovníci z Bulharska, Rumunska a ze zemí EU-8 v průběhu posledních let významně přispěli k udržitelnému hospodářskému růstu, protože pomáhají řešit nedostatky na trhu práce a přitom příliš nezatěžují sociální systémy států. Zároveň neexistují významné známky toho, že by pracovníci z nových členských států závažným způsobem vytlačovali místní pracovní síly nebo stlačovali jejich mzdy.

Statistika obyvatelstva členských států a údaje z šetření pracovních sil naznačují, že průměrný podíl státních příslušníků ze zemí, které k EU přistoupily v roce 2004 (EU-10), žijících v EU-15 vzrostl z 0,2 % v roce 2003 na 0,5 % na konci roku 2007.⁸⁴ Během téhož období se zvýšil podíl Bulharů a Rumunů žijících v EU-15 z 0,2 na 0,5 %.⁸⁵ Většina mobilních pracovníků z nových členských států, které k EU přistoupily v roce 2004, pocházejí hlavně z Polska, Litvy a Slovenska. Jejich hlavními cílovými zeměmi jsou Irsko a Spojené království. Zatímco Španělsko a Itálie představují hlavní cílové země pro rumunské občany. Údaje také naznačují, že mnoho mobilních pracovníků v EU odchází do jiného členského státu jen na dočasnou dobu, a nechce se v něm usadit natrvalo.

Dnes v době ekonomické krize je pravděpodobné, že se omezí pohyb pracovních sil v rámci EU. Nedávná zpomalení ekonomik v některých zemích již vedla k výraznému snížení nově příchozích pracovníků a zároveň ke zvýšení zpětné migrace. Volný pohyb pracovníků je samoregulační, tzn. pracovníci se stěhují do zemí, kde je poptávka po pracovní síle, a mnoho jich opět odchází, když se pracovní podmínky stanou méně příznivými.⁸⁶ Tolik ze zprávy Evropské komise zveřejněné 18.11.2008 pod referenčním číslem IP/08/1729.

5.7 Schengenský systém

Hlavní cíl a smysl schengenské spolupráce je volný pohyb osob bez kontrol na společných hranicích. V tomto ohledu se shoduje s jedním ze základních principů evropské integrace. Již zakládající smlouvy Evropských společenství deklarovaly jako svůj cíl vytvoření vnitřního trhu coby prostoru bez vnitřních hranic, ve kterém je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu.

⁸⁴ Zpráva Evropské komise : *Volný pohyb pracovníků je přínosem pro evropské hospodářství*. [online] 18.11.2008 [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1729&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

⁸⁵ Ibidem.

⁸⁶ Ibidem.

5.7.1 Historie Schengenu

Za předchůdce schengenské spolupráce lze považovat tzv. Saarbrückenskou dohodu z roku 1984, která byla uzavřena mezi SRN a Francií v důsledku stávkové pohotovosti evropských dopravců kvůli nekonečným frontám na hraničních přechodech mezi oběma státy. Dohoda předpokládala postupné zrušení kontrol na jejich společných hranicích a uplatnění principu volného pohybu zboží a osob.

Jednání o obdobných opatřeních se zeměmi Beneluxu o rok později vyústila v podpis Schengenské dohody mezi Německem, Francií a státy Beneluxu. Jejím prostřednictvím tyto státy deklarovaly zájem na vytvoření zóny volného pohybu osob a zrušení kontrol na společných hranicích. To vše bylo doprovázeno zavedením účinných kontrol na hranicích vnějších. Dohoda je nazvána podle místa podpisu – Schengen je název vesnice v Lucembursku. V roce 1990, všech pět států potvrdilo své úmysly podpisem Schengenské prováděcí úmluvy, která detailně stanovila opatření související s rušením kontrol a s nutnými kompenzačními opatřeními. Než se tato spolupráce začala naplňovat v praxi, trvalo pět let, dokud se neodstranily všechny hraniční zábrany a než se zrušily všechny hraniční přechody. V roce 1999 podepsáním Amsterodamské smlouvy se schengenská spolupráce přesunula z mezivládní úrovně pod hlavičku Evropské unie.

5.7.2 Schengenské acquis

Schengenské acquis je soubor již přijatých pravidel, které zahrnují:

- 1) dohodu z roku 1985 podepsanou Francií, Belgií, Nizozemím, Lucemburskem a SRN, tzv. Schengen I.
- 2) Schengenskou prováděcí úmluvu, tzv. Schengen II.
- 3) protokoly o přistoupení Itálie (1990), Španělska (1991), Portugalska (1991), Řecka (1992), Rakouska (1995), Dánska (1996), Finska (1996) a Švédska (1996)
- 4) rozhodnutí a prohlášení přijatá orgány Schengenu
- 5) opatření určená k vykompenzování zrušení kontrol na vnitřních hranicích posílením bezpečnosti na vnějších hranicích Evropské unie

Některá z těchto ustanovení byla dle potřeby nahrazena a změněna následnými legislativními nástroji Evropské unie.

Zapojení jednotlivých států do Schengenského systému znamená zrušení hraničních kontrol a vlastně i hranic, čímž odpadá jeden z důležitých atributů státní suvereni-

ty. V souvislosti s Schengenským prostorem z počátku panovali obavy, že dojde k nekontrolovatelnému nárůstu různých negativních jevů, např. kriminalita bez hranic a ilegální migrace. Tyto obavy podle mě rozptýlila Evropská unie spoluprací jednotlivých států. Policisté všech zemí koordinují svou činnost prostřednictvím tzv. schengenského informačního systému, takže mohou mnohem efektivněji vypátrat podezřelé osoby kdekoli na území Schengenského prostoru. Tento rozsáhlý informační systém umožňující rychlou výměnu informací byl příčinou obav, aby nedocházelo ke zneužívání informací, které v něm jsou uloženy. To se ukáže, až časem. Jisté riziko tu ovšem je.

Do schengenského prostoru patří následujících 25 zemí: Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Španělsko, Švédsko, Norsko, Island a dále přistoupily v roce 2007: Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko. V roce 2008 přistoupilo Švýcarsko. K schengenskému prostoru se naopak nepřipojila Velká Británie ani Irsko. Pro přehlednost viz příloha č. III – mapa Schengenského prostoru. Bulharsko, Rumunsko a Kypr by se měli připojit co nejdříve, ovšem předtím musí projít schengenským hodnocením. Co vůbec předcházelo odstranění vnitřních hranic? Odborníci z členských států prováděli tzv. *schengenské hodnocení*, za něž nesla odpovědnost Rada. Hodnocení sestávalo z ověření toho, zda jsou již doprovodná opatření umožňující odstranění kontrol na vnitřních hranicích správně a účinně v jednotlivých státech aplikována. Hodnocení probíhalo v oblasti kontrol na vnějších hranicích, víz, ochrany údajů, policejní spolupráce a schengenského informačního systému. Schengenský prostor s sebou přinesl pro všechny osoby možnost překračovat vnitřní hranice mezi členskými státy schengenského prostoru bez hraničních kontrol.

PŘÍLOHA Č. III. – MAPA SCHENGENSKÉHO PROSTORU

Zdroj: *Schengenský prostor* [online]. 18.10.2008 [cit. 14.3.2009]. Dostupné na WWW: <<http://cizinci.wordpress.com/2008/10/18/shengensky-prostor/>>.

Následuje stručné shrnutí kapitoly. Tato kapitola analyzuje volný pohyb osob v rámci vnitřního trhu Evropské unie. Vychází ze Smlouvy o založení evropského společenství, v níž je právní úprava rozdělena na články 39-42 týkající se migrujících pracovníků a na články 43-48 zabývající se právem usazování v rámci EU. Kapitola se zaměřuje na jednotlivé aspekty v rámci této svobody jako cestování po EU, volný pohyb pracovníků, nebo jaká práva mají zaměstnanci EU. Dále kapitola pojednává o uznávání kvalifikací pracovníků v jiných členských státech. Kapitola se také zabývá Schengenským systémem, který pomohl usnadnit volný pohyb osob v rámci Společenství.

6 VYBRANÉ PRECEDENTY ESD

Před samotným rozebráním konkrétních sporů jsou třeba uvést základní informace o Evropském soudním dvoru (ESD). ESD byl založen v roce 1952 Smlouvou o založení ESUO. Sídlí v Lucemburku. Jeho hlavním úkolem je zjišťovat, zda se ve všech zemích Evropské unie dodržuje právo Společenství. ESD řeší spory mezi členskými státy, firmami i jednotlivci. Každý členský stát je v ESD zastoupen jedním soudcem. Se soudním dvorem spolupracuje osm generálních advokátů, kteří předkládají svá stanoviska, k nimž soud přihlíží ještě před vynesením konečného rozhodnutí. Většina rozsudků má přímou vazbu na některá ustanovení primárního práva. Každý rozsudek ESD je precedentem.

Vzhledem k tomu, že se tato bakalářská práce zabývá volným pohybem zboží a osob, budou zde uvedeny tři případy týkající se sporu o porušení volného pohybu zboží a tři případy týkající se porušení práv občanů EU v rámci volného pohybu osob. Tyto případy jsou jedny z nejvýznamnějších a také bylo nutno je zde uvést z toho důvodu, že tyto judikáty jakožto precedenty dotvářejí charakter primárního práva Společenství. ESD prostřednictvím svých rozhodnutí vysvětluje význam zakládajících smluv a zajišťuje tak jednotný výklad a provádění práva Společenství.

VOLNÝ POHYB ZBOŽÍ

6.1 Dassonville

Spor 8/74 Procureur du Roi versus Bendit a Gustave Dassonville [1974] ECR 837 známý pod zkráceným názvem *kauza Dassonville* se týká článku 28 SES, tedy zákazu množstevních omezení dovozu a také opatření s rovnocenným účinkem.

Skutkový stav

Belgická legislativa vyžadovala od importérů whisky certifikát vydaný britskými úřady. Whisky byla nejdříve dovezena ze Skotska do Francie, která tento certifikát nevyžadovala, a proto importér dovážející whisky z Francie nemohl belgickým úřadům žádnou dokumentaci předložit.

Rozhodnutí

„Všechna obchodní pravidla přijatá členskými státy, která jsou schopná klást překážku přímo či nepřímo, skutečně nebo potenciálně, vnitřnímu trhu Společenství, bu-

*dou považována jako opatření s rovnocenným účinkem kvantitativnímu omezení.*⁸⁷
Tomuto rozhodnutí se říká *dassonvillská definice*.

Soud tedy uznal, že se v tomto případě jednalo o porušení článku 28 SES a bylo bráněno volnému pohybu zboží prostřednictvím opatření s rovnocenným účinkem jako kvantitativní omezení. Rozhodnutí ve věci Dassonville je příkladem problému znesnadňování dovozu diskriminací.

6.2 Cassis de Dijon

V rámci zákazu kvantitativních omezení dovozu a vývozu uvnitř Společenství a opatření s obdobným účinkem podle článku 28 SES je nejvýznamnějším rozhodnutím Evropského soudního dvora věc Rewe-Zentral AG versus Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (120/78), známější pod označením předmětu sporu – Cassis de Dijon (likér z černého rybízu).

Soudní dvůr zde vzal v úvahu povahu napadeného opatření, tj. zda je obecné nebo zda rozlišuje zboží domácí a dovážené. Skutečným předmětem sporu byl německý právní předpis, stanovující minimální obsah alkoholu určitého druhu nápojů, zahrnujícího i cassis, na 25%. Zatímco německý cassis tomuto kritériu vyhovoval, francouzský, se svými 19% nikoli. I když byl tento německý předpis, zakazující obecně prodej tohoto typu likérů s obsahem alkoholu pod 25%, aplikován stejným způsobem na jakýkoli cassis, byl tím cassis francouzský vyloučen z německého trhu.

Soudní dvůr sice aplikoval již zmíněnou dassonvillskou definici, avšak s tímto dodatkem: *„Překážky pohybu zboží uvnitř Společenství, vyplývající z nesouladu mezi právními předpisy jednotlivých států týkajícími se uvádění daných výrobků na trh, jsou akceptovatelné do té míry, v jaké tyto předpisy mohou být uznány za nezbytné pro uspokojení kategorických požadavků týkajících se zejména účinnosti fiskálního dozoru, ochrany zdraví obyvatelstva, poctivosti obchodních transakcí a ochrany spotřebitele.*⁸⁸ Princip formulovaný v tomto dodatku podstatně zmírňuje účinky *dassonvillské definice* a je nazýván *první princip Cassis*.

⁸⁷ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 138.

⁸⁸ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004, s. 136.

Od vydání tohoto rozhodnutí Soudní dvůr nebere automaticky, že opatření obecného dopadu by hned muselo být porušením článku 28 SES, je-li nutné k ochraně určitých kategorických požadavků členských států spadajících do oblasti tzv. veřejného zájmu. Soudní dvůr přesto konstatoval, že německý předpis přece jen není v souladu s článkem 28, i když byl přijat v zájmu ochrany zdraví obyvatelstva a poctivosti obchodních transakcí, avšak z jiného důvodu. Tímto důvodem byla skutečnost, že vyloučení z trhu nebylo nezbytné k tomu, aby bylo dosaženo požadovaných cílů. Toho samého totiž mohlo být dosaženo řádným označením vlastností výrobku. Z tohoto závěru vyplývá *druhý princip Cassis*: „Bez řádného důvodu nesmí být bráněno tomu, aby zboží vyrobené a komercializované v souladu s právem v jednom smluvním státě mohlo být uvedeno na trh jiného smluvního státu.“⁸⁹

Za důvod obtíží v tomto sporu byly uvedeny rozdíly v úpravě jednotlivých členských států, pokud jde o podmínky přístupu zboží na trh. Rozhodnutí ve věci Cassis de Dijon položilo základy nového přístupu k uvolnění vnitřního trhu. Tento rozsudek byl podnětem pro Komisi, aby se více soustředila na odstraňování rozdílů mezi předpisy jednotlivých členských států, které jsou důvodem opatření omezujících pohyb zboží.⁹⁰

6.3 Keck a Mithouard

Právní problematika

Po judikátu Cassis de Dijon importéři chtěli příliš často používat principů z tohoto judikátu a často napadali podobné národní úpravy členských států, přestože tyto národní úpravy nerozlišují mezi zbožím importovaným a domácím, ale podle importérů národní úpravy limitují jejich obchodní svobodu. Nicméně některé právní úpravy vůbec neomezovaly přístup zboží z jiných členských států na trh daného státu, proto se ESD rozhodl znovu přehodnotit a upřesnit svou judikaturu.⁹¹

Rozhodnutí ESD v těchto věcech Keck a Mithouard (C267 a 268/91) zahájilo další etapu ve vývoji evropské judikatury. Ve Francii byl vydán zákaz prodeje zboží pod cenou, aby se nenarušovala soutěžní pravidla. Navzdory tomuto zákazu prodávaly obě osoby Keck i Mithouard zboží pod cenou. Protože mimo jiné prodávali i zboží do-

⁸⁹ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004, s. 136-137.

⁹⁰ Ibidem, s. 137.

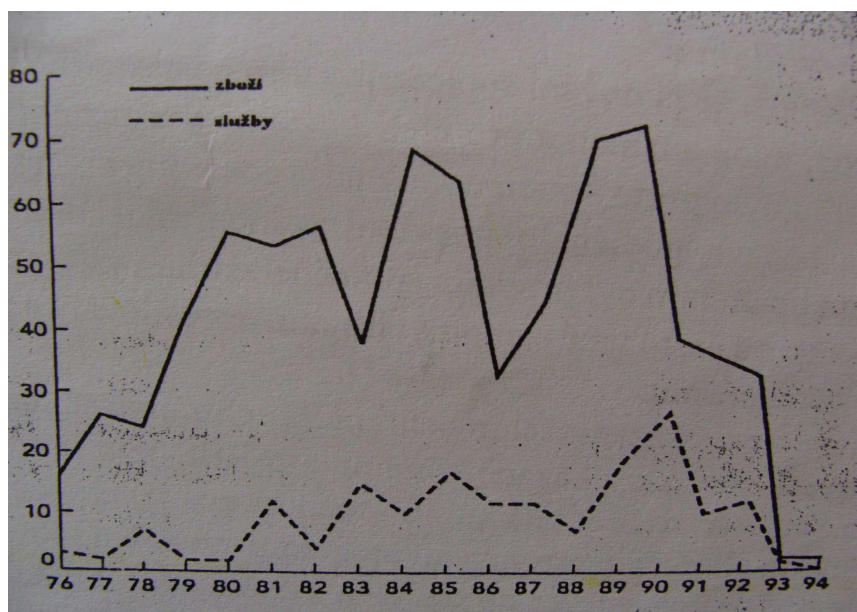
⁹¹ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 154.

vážené z jiných členských států, namítali, že francouzské nařízení je v rozporu s článkem 28 SES.⁹²

Rozhodnutí

Soudní dvůr k francouzskému předpisu zaujal stanovisko, podle kterého obchod narušen nebyl. Tento předpis dopadá na všechny francouzské obchodníky a nemá tedy diskriminační povahu. Není tak v rozporu s článkem 28 SES. ESD rozhodl, že k porušení článku 28 SES vůbec nedojde, pokud členský stát aplikuje právní úpravu na zboží z jiného členského státu, která pouze omezuje určitá prodejní opatření (nezasahuje tedy do složení produktu) a zároveň je tato národní úprava aplikovaná na všechny obchodníky v daném teritoriu. Tento judikát nám ukazuje, že ESD rozhodl, že pravidla omezující jen samotný marketing nenaruší rovnost právní a faktickou, než pravidla, která regulují podstatu produktu, jako tomu bylo v případě Cassis de Dijon.⁹³

PŘÍLOHA Č. IV. – Žaloby před ESD týkající se volného pohybu zboží

Zdroj: FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 381.

Důležitá je plná čára týkající se počtu sporů před ESD v rámci volného pohybu zboží. Vodorovná osa znázorňuje roky od 1976 do 1994 a na svislé ose je znázorněn počet sporů. Přerušovaná čára není pro bakalářskou práci důležitá, protože se týká volného pohybu služeb.

⁹² TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004, s. 138.

⁹³ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 154.

6.4 Van Duyn versus Home Office

Velice významným sporem, který se týká volného pohybu osob, je spor 41/74 Van Duyn v. Home Office [1974] SbSD 1337. Tento judikát se týká výjimky ze zákazu omezování volného pohybu osob z důvodu veřejného pořádku.

Skutkový stav

Paní van Duyn, holandská občanka, chtěla pracovat ve Velké Británii pro Scientologickou církev. V té době ve Velké Británii sice tato církev nebyla ilegální, ale vládou byla považována za sociálně škodlivou. Z tohoto důvodu paní van Duyn nebyla vpuštěna do Velké Británie, protože byl předpoklad, že by tam pracovala pro Scientologickou církev. Paní van Duyn se domáhala ustanovení o volném pohybu osob.

Rozhodnutí

„ Článek 39 SES má přímý účinek v právních řádech členských států a přiznává jednotlivcům práva, která musejí národní soudy chránit. Článek 3/1 směrnice Rady č. 64/221 o koordinaci zvláštních opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků, která jsou ospravedlnitelná na základě veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti a ochrany zdraví, přiznává jednotlivcům práva, která jsou jimi vynutitelná u národních soudů členského státu, a která musejí národní soudy chránit. Článek 39 SES a čl. 3/1 směrnice 64/221 musejí být vykládány tak, že členský stát je oprávněn při ukládání omezení ospravedlnitelných na základě veřejného pořádku vzít v úvahu jako otázku osobního chování dotčeného jednotlivce skutečnost, že tento jednatel je spojen s nějakým orgánem nebo organizací, jejichž činnost členský stát považuje za společensky nebezpečnou, ale které nejsou v tomto státě nelegální, i přes skutečnost, že neuválí žádné omezení svým státním příslušníkům, kteří se chtějí nechat zaměstnat u toho samého orgánu nebo organizace.“⁹⁴ Soudní dvůr tedy konstatoval, že ohrožení veřejného pořádku musí být skutečné a dostatečně závažné na to, aby se z tohoto důvodu mohlo bránit volnému pohybu osob.

6.5 Komise versus Belgie

Další velice významný judikát představuje rozhodnutí ve sporu označeném jako 149/79 Komise v. Belgie [1980] ECR 3881.

Skutkový stav

⁹⁴ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 162-163.

Komise zahájila řízení vůči Belgii, která vyžadovala, nebo nařizovala vyžadovat belgickou státní příslušnost pro výkon činností jiných než těch stanovených v čl. 39 SES.

Rozhodnutí

„Soudní dvůr rozhodl, že zaměstnání ve veřejných službách ve smyslu čl. 39 musí být spojené se zvláštními činnostmi veřejných služeb do té míry, kdy vykonává pravomoci svěřené veřejným právem a má odpovědnost za ochranu obecných zájmů státu, k čemuž je možné přirovnat zvláštní zájmy místních orgánů, jako je samospráva, Soud dále judikoval, že tím, že Belgie požadovala belgickou příslušnost jako podmínku pro zaměstnání na místech v případě stanovených, kromě vedoucího dozoru technické kanceláře, hlavního dozorce, dozorce prací, skladového kontrolora a nočního vrátného u samosprávy Bruselu a architekta u samosprávy v Bruselu, porušila povinnosti stanovené v SES.“⁹⁵ Toto rozhodnutí bylo velmi důležité. Podle belgického práva bylo možno vyhradit jakékoli zaměstnání ve státní službě belgickým občanům včetně povolání jako železničáři, zdravotní sestry, instalatéři, elektrikáři, dělníci, uklízečky. Skutečnost, že se jednalo o státní zaměstnance, neumožňovala pracovníkům z jiných členských států se ucházet o tyto pracovní pozice. ESD vydal rozhodnutí, že pojem státní služby je třeba vykládat jen jako vlastní výkon úřední moci, a že se tedy vztahuje jen na zaměstnance zajišťující obecné státní zájmy. Belgie tedy svůj spor prohrála.⁹⁶

6.6 Občan Cowan

Skutkový stav

Ve věci Ian William Cowan versus Le Trésor Public 186/87 z roku 1989 byl britský občan Cowan byl v Paříži přepaden, okraden a zraněn. Podle francouzského práva mohou oběti trestného činu žádat náhradu za zranění od státu, pokud ho nemůže poskytnout škůdce, a cizinci mohou vznášet nárok, pokud s jejich domovským státem existuje vzájemnost.

Pan Cowan vznesl svůj nárok a protože neexistovala smlouva o vzájemnosti, opřel svůj nárok o čl. 7 (12) SEHS (rovnoprávnost občanů ES). Z tohoto článku plyne, že osoby ve vztahu upraveném komunitárním právem musí být posuzovány stejně jako občané dotčeného státu. Poskytnutí práva nesmí záviset na bydlišti. Život a tělesná inte-

⁹⁵ OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, s. 171.

⁹⁶ TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004, s. 169.

grita takových osob musí být chráněna stejným způsobem jako u vlastních občanů a to i v případě odškodnění.

Bez ohledu na skutečnost, že trestný čin je v působnosti čl. států, ES tuto působnost omezuje zákazem diskriminace. K svobodě pohybu pracovních sil patří také zákaz diskriminace zaměstnanců využívajících toto právo (čl. 39 SES). Například zaměstnanec v jiné členské zemi a jeho rodinní příslušníci mají stejné nároky na veškeré sociální úlevy jako občané dané země. K těm patří slevy na veřejnou dopravu, přístup ke studijním místům, podpory na vzdělání, výkon sociálních dávek atd. Mimoto platí zákaz diskriminace také obecně (čl. 12 SES). Pokud byl tedy britský turista přepaden ve Francii, pak mu nemůže být odepřeno jakékoli odškodnění připadající obětem násilných činů, které by francouzský stát vyplatil svým občanům.⁹⁷

Rozhodnutí

Zákaz diskriminace je stanoven ve článku 7 SES, který musí být chápán ve smyslu výkladu respektování osob, jejichž svoboda pohybu po jiných členských státech je garantována komunitárním právem. Podmínkou tedy není, aby osoba, která byla napadena a utrpěla ztrátu, musela být zároveň občanem země, ve které k trestnému činu došlo, (aby se jí dostalo náležitého odškodnění). Nemusí ani existovat žádná vzájemná dohoda mezi její zemí a zemí, kde k trestnému činu došlo.⁹⁸

V této kapitole týkající se sporů řešených před ESD je vidět, že ESD přispěl k odstranění překážek v rámci volného pohybu zboží a osob velice významnou měrou. Tím spíše, že jeho rozhodnutí jsou precedenty, platí i pro pozdější potenciaální spory, a zároveň jimi ESD dovykládá zakládající smlouvy a dovytváří tak charakter primárního práva ES. ESD prostřednictvím svých rozhodnutí zajišťuje jednotný výklad zakládajících smluv a provádění práva Společenství a tím zabraňuje možným překážkám ve volném pohybu zboží a osob.

⁹⁷ DUŠEK, J. *Případy ESD*. infodisk VŠERS [online]. [cit. 30.3.09] Dostupné na WWW: <<http://home.vsers.cz/infodisk/dusek/HOEU/P%20f8edn%20e1%20b9ky/ESD%20pripady.pdf>>.

⁹⁸ *Judgment of the Court of 2nd February 1989* [online]. [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61987J0186>.

ZÁVĚR

Práce v jednotlivých kapitolách rozebírá různé aspekty týkající se vnitřního trhu Evropské unie. V první kapitole práce stanovuje cíl a metodiku. V druhé kapitole se práce zabývá definicí vnitřního trhu, zařazením vnitřního trhu do jednotlivých stupňů ekonomické integrace a popisuje historický vývoj utváření vnitřního trhu. Další kapitola popisuje vývoj vnitřního trhu, jeho dokončení a jednotlivé principy. Charakterizuje svobody vnitřního trhu a jejich institucionální zajištění v podobě Evropské komise, Evropského soudního dvora a sítě SOLVIT center. Také se věnuje euro měně a eurozóně coby významnému institutu vnitřního trhu. Ve čtvrté kapitole práce analyzuje volný pohyb zboží v rámci jednotného vnitřního trhu. V kapitole se vychází ze smluvních základů jednotlivých článků SES. Čtvrtá kapitola se také věnuje dílčím problémům jako např. zákazu kvantitativního omezení a dalším překážkám v rámci volného pohybu zboží. Práce v páté kapitole analyzuje volný pohyb osob včetně Schengenského systému. Poslední kapitola se věnuje vybraným judikátům ESD jakožto významným precedentům, které dotvářejí charakter primárního práva ES. Prostřednictvím svých rozhodnutí ESD napomáhá k fungování vnitřního trhu a zároveň k odstraňování dosud se vyskytujících překážek. Tolik ke stručnému shrnutí jednotlivých kapitol práce.

Vnitřní trh byl základním úkolem, který si Evropské společenství v padesátých letech vytklo. Hlavní cíl spolupráce zemí Společenství vybudování společného trhu a realizace volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu se podařilo realizovat. Dle publikací Evropské komise je vnitřní trh největší vymožeností evropského integračního procesu. Tento jednotný prostor, který byl vytvořen dobrovolně přijatou dohodou, odstranil politické hranice mezi členskými státy jako bariéru podnikání v celoevropském měřítku. Vznikl tak otevřený konkurenční trh pro volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.

Vnitřní trh se stal ekonomickým základem Společenství a tím i podstatou jejího prvního pilíře. Nutno konstatovat, že vnitřní trh nebyl dokončen v roce 1970 dle původního záměru svých zakladatelů, ale až v r. 1992 na základě Jednotného evropského aktu. Z hlediska stanoveného cíle se zkoumáním literatury tedy podařilo zjistit, že proces budování jednotného vnitřního trhu byl už opravdu dokončen, nicméně některé překážky stále přetrvávají. Realizace vnitřního trhu je dlouhodobým procesem, jehož urychlení bylo mimo jiné blokováno rozšiřováním členské základny. Vnitřní trh Evropské Unie

tedy funguje, ovšem s omezeními. Podařilo se odbourat většinu zásadních překážek, ale zároveň řada bariér stále zůstává.

Z toho důvodu existuje několik výkonných orgánů Společenství, které pomáhají odbourávat setrvávající překážky ve volném pohybu zboží a osob. Jedním z nich je Evropský soudní dvůr, který řeší spory, týkající se volného pohybu zboží a osob v rámci vnitřního trhu Evropské unie. Existuje také síť SOLVIT center, která působí ve všech členských státech a pomáhá tak řešit problémy související s vnitřním trhem Unie. SOLVIT má za úkol pomáhat občanům, kteří byli poškozeni orgány Evropské unie, a tím pomáhá snižovat překážky na vnitřním trhu. Dále je zde Evropská komise, která má za úkol monitorovat porušování hospodářské soutěže a popřípadě ukládat pokuty. Komise také působí proti překážkám ve vnitřním trhu vydáváním nařízení, směrnic, rozhodnutí, doporučení a stanovisek. Dalším monitorovacím orgánem je antimonopolní úřad, který také působí na rozvoj vnitřního trhu v oblasti volného pohybu zboží. Všechny tyto instituce se snaží překonávat překážky v rámci vnitřního trhu EU. V tomto odstavci si tedy práce odpovídá na další výzkumnou otázku a sice, jaké prostředky byly použity k omezení porušování volného pohybu zboží a osob.

Jak již bylo zmíněno v úvodu práce, v projektu bakalářské práce odevzdaném před rokem byl mimo výše uvedené stanoven navíc cíl zjistit, které země EU porušují svobody pohybu nejvíce a zda už se to i u nich redukovalo. Tento cíl nelze splnit jak z časového, tak i z rozsahového hlediska. Aby mohlo být zjištěno, které země to jsou, bylo by potřeba sběru enormního množství dat, což nelze splnit z časového hlediska. I kdyby se to podařilo, dalece by to přesáhlo rozsahový rámec práce. Nicméně práce přináší základní přehled a podstatu nejvýznamnějších judikátů ESD vztahujících se k problematice nedodržování volného pohybu zboží a osob.

Vnitřní trh tedy dokončen je, ale některé překážky zůstávají, ovšem existence výše jmenovaných institucí těmto překážkám brání a snaží se je svým působením odstranit. Dokud tyto instituce budou fungovat, bude fungovat i vnitřní trh.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje:

- 1) *Cestování po Evropě 2008*. Evropská společenství, 2008. Úřad pro úřední tisky. ISBN 978-92-79-07148-5.
- 2) DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2007. 343 s. ISBN 987-86708-32-4.
- 3) FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno : CDK - Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.
- 4) *SOLVIT. Efektivní řešení problémů na vnitřním trhu*. Informační leták Eurocentra. č. KM-60-04-531-CS-D.
- 5) *Integrace*. č. 1. Praha : Institut pro evropskou politiku Europeum. 2003. 106 s. MK ČR 8390. ISSN 1212-9771.
- 6) JANATKA, F. et al. *Obchod v rámci Evropské unie*. 1. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. 295 s. ISBN 80-7357-006-8.
- 7) JOKLOVÁ, K., aj. *Pravidla pro volný pohyb služeb a svobodu usazování v EU*. 1. vyd. Praha : Svaz obchodu a cestovního ruchu České republiky, 2006. 69 s. ISBN 80-239-7718-0.
- 8) *Konsolidované znění smluv*. Lucemburk : Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006. 331 s. ISBN 92-824-3198-3.
- 9) KUBEČKOVÁ, M., DRASTÍKOVÁ, J. *Bariéry podnikání na vnitřním trhu EU aneb Jak zdolat všechny překážky*. Ostrava : Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ekonomická fakulta, 2008. 108 s. ISBN 978-80-248-1903-7.
- 10) KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: Hospodářské politiky*. 1. vyd. Praha : Karolinum UK, 2006. 347 s. ISBN 80-246-1212-7.
- 11) *Malá encyklopedie Evropské unie*. Přel. A. Mikeščík, J. Vošahlík. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 256 s. ISBN 80-85864-34-7.
- 12) *Měsíčník EU aktualit*. Vydáváno pod evidenčním číslem Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 16338, prosinec 2008. č. 63, 20 s. ISSN 1801-5034.
- 13) ONDŘEJ, J., et al. *Ekonomické a právní aspekty podnikání v EU*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2007. 348 s. ISBN 978-80-7179-558-2.

- 14) OUTLÁ, V., et al. *Judikatura Evropského soudního dvora*. 1. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005. 341 s. ISBN 80-86898-49-0.
- 15) PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007. 273 s. ISBN 978-80-86708-46-1.
- 16) PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Základy práva Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2007. 156 s. ISBN 978-80-86708-45-4.
- 17) SOLVIT. Efektivní řešení problémů na vnitřním trhu. Informační leták Eurocentra. č. KM-60-04-531-CS-D.
- 18) SVOBODA, P. *Liberalizace obchodu zbožím v právu Evropské unie*. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 2003. 257 s. ISBN 80-7179-815-0.
- 19) Smlouva o založení Evropského společenství. In PROUZA, D., ZAJÍČKOVÁ, E. *Dokumenty ke studiu práva EU*. 1. díl, 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2007. 273 s. ISBN 978-80-86708-46-1.
- 20) ŠREIN, Z. *Vnitřní trh Evropské unie*. Ústí nad Labem : Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 2005. 30 s. ISBN 80-7044-649-8.
- 21) TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha : Linde, 2004. 306 s. ISBN 80-7201-478-1.

Elektronické zdroje:

- 1) BIEBACK, J. *Pracovní a sociální právo v Evropské unii*. [online]. 6.11.2000 [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=296>.
- 2) *Judgment of the Court of 2nd February 1989* [online]. [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61987J0186>.
- 3) *Kalousek: Česko může přijmout euro nejdříve v roce 2013* [online]. 8.1.2009 [cit. 29.3.2009] Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/38/10177/clanek/kalousek-cesko-muze-prijmout-euro-nejdrive-v-roce-2013/>>.
- 4) KARLAS, J., BENEŠ, V., Úspěšná vyjednávání o regionálních režimech: Společný trh EHS a Mercosur. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, č. 3 [cit. 8. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.iir.cz/upload/Mezinarodni%20vztahy/2008/03/clanek%20na%20web.pdf>>.
- 5) *Práva zaměstnanců v EU* [online]. [cit. 19. října 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/616/sekce/prava-zamestnancu-v-eu/>>.
- 6) SANDANUSOVÁ, M. *Mapa Eurozóny* [online]. 6.10.2008 [cit. 14.3.2009]. Dostupné na WWW: <http://www.ct24.cz/gallerywindow.php?at_id=36191&cnt=1&pop=0>.
- 7) *Schengenský prostor* [online]. 18.10.2008 [cit. 14.3.2009]. Dostupné na WWW: <<http://cizinci.wordpress.com/2008/10/18/shengensky-prostor/>>.
- 8) *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství*. [online]. [cit. 10.4.2009]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>.
- 9) *Uznávání kvalifikací* [online]. [cit. 21. října 2008]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/619/sekce/uznavani-kvalifikaci/>>.
- 10) *Volný pohyb pracovníků* [online]. [cit. 4. prosince 2008]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/youreurope/nav/cs/citizens/working/free-circulation/index.html>>.
- 11) Zpráva Evropské komise : *Volný pohyb pracovníků je přínosem pro evropské hospodářství*. [online] 18.11.2008 [cit. 30.3.2009] Dostupné na WWW: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/1729&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

SEZNAM ZKRATEK

EHS – Evropské hospodářské společenství

ESUO – Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli

ES – Evropské společenství

EU – Evropská unie

SEHS – Smlouva o založení EHS

SES – Smlouva o založení Evropského společenství

SEU – Smlouva o založení Evropské unie

ESD – Evropský soudní dvůr

JEA – Jednotný evropský akt

SEZNAM PŘÍLOH

Jak již bylo uvedeno v úvodu, přílohy I.-IV. jsou uvedeny přímo v textu, protože jej vhodně doplňují. Zatímco přílohy V.-VIII. také vhodně doplňují práci, jsou ale umístěny až na jejím konci, protože by v textu byly rušivým elementem.

PŘÍLOHA č. I. – tabulka stupňů integrace, str. 9

PŘÍLOHA č. II – mapa eurozóny, str. 24

PŘÍLOHA Č. III. – mapa schengenského prostoru, str. 46

PŘÍLOHA Č. IV. – žaloby před ESD týkající se volného pohybu zboží, str. 50

PŘÍLOHA Č. V. – euromince, str. 61

PŘÍLOHA Č. VI. – eurobankovky, str. 62

PŘÍLOHA Č. VII. – poloha města Schengen, str. 63

PŘÍLOHA Č. VIII. – slavnostní zrušení hranic, str. 63

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. V. – EUROMINCE

Zdroj: informační leták - Eurocentrum Praha

PŘÍLOHA Č. VI. – EUROBANKOVKY

Zdroj: informační leták - Eurocentrum Praha

PŘÍLOHA Č. VII. – Poloha města Schengenu

Zdroj: ZELENKOVÁ, P. , *Vstup ČR do Schengenského prostoru*. [online]. [cit. 11.3.2009]. Dostupné na WWW: <<https://home.vservers.cz/infodisk/dusek/HOEU/P%20f8edn%20e1%20b9ky/Schengen.ppt#5>>.

PŘÍLOHA Č. VIII. – Slavnostní zrušení hranic

Zdroj: *Schengen a ČR* [online]. [cit. 24.3.2009]. Dostupné na WWW: <<http://www.euroskop.cz/34/sekce/schengen-a-cr/>>.

ABSTRAKT

MASNEROVÁ, A. *Vnitřní trh EU se zaměřením na volný pohyb zboží a osob : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 65 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Jan Hauser.

Klíčová slova: celní unie, clo, členské státy, dovoz, ekonomická integrace, evropská integrace, euro měna, Eurozóna, Evropská komise, Evropské občanství, Evropský soudní dvůr, Evropská unie, Evropské společenství, jednotný trh, judikát, kvantitativní omezení, osoby, precedent, protekcionismus, Schengenský prostor, Smlouva o založení Evropského společenství, Smlouva z Nice, společný trh, volný pohyb osob, volný pohyb zboží, vnitřní trh, výrobky, vývoz, zboží, zóna volného obchodu

Bakalářská práce pojednává o vnitřním trhu Evropské unie. Je zaměřena na volný pohyb zboží a osob. Práce nejprve definuje vnitřní trh, zařazuje vnitřní trh do systému jednotlivých stupňů ekonomické integrace a popisuje historický vývoj utváření vnitřního trhu. Práce shrnuje jednotlivé dílčí instituty jako jednotná měna euro, eurozóna, Schengenský systém, nebo např. síť SOLVIT center. Ve čtvrté kapitole práce analyzuje volný pohyb zboží, v páté kapitole je to potom analýza volného pohybu osob. Práce v poslední kapitole uvádí nejvýznamnější soudní judikáty ESD, které jakožto precedenty dotvářejí charakter práva EU. ESD řeší spory, které se týkají volného pohybu zboží a osob v rámci vnitřního trhu Evropské unie, čímž napomáhá fungování vnitřního trhu.

ABSTRACT

MASNEROVÁ, A. *European Internal Market Focused on Free Movement of the Goods and People : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 65 p. Supervisor: PhDr. Jan Hauser.

Key words: an adjudication, a common market, a customs duty, custom unions, an economic integration, EU countries, The European Court of Justice, an Euro Currency, an European citizenship, The European Commission, European integration, The European Union, The Eurozone, the goods, an export, a free movement of persons, a free movement of goods, a free trade zone, an import, an internal market, a judicial precedent, the people, products, a protectionism, a quantitative restriction, the Schengen Area, a single market, Treaty establishing the European Community, Treaty of Nice.

The bachelor thesis deals with the European internal market. It is focused on free movement of the goods and people. First the thesis defines the internal market, then the internal market is classified into the system of economic integration stages. The thesis describes a historical evolution of the internal market's formation. The thesis summaries single institutes like the Euro currency, the Eurozone, the Schengen Area, or for example the net of SOLVIT centres. In the chapter four the thesis analyses a free movement of the goods, in the chapter five there is an analysis of a free movement of people. In the last chapter there are mentioned the most considerable judicial precedents of The European Court of Justice which put the finishing touches to an European's law character. The European Court of Justice solves the cases at law regarding a free movement of the goods and people within the European internal market and thereby helps to an effectivity of the European internal market.